

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 12 maj 2004
KOM(2004) 373 slutlig

MEDDELANDE FRÅN KOMMISSION

Europeiska grannskapspolitiken

STRATEGIDOKUMENT

{SEC(2004) 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570}

INLEDNING OCH SAMMANFATTNING

Med sin historiska utvidgning tidigare den här månaden har Europeiska unionen tagit ett stort steg framåt för ökad säkerhet och ökat välbefinnande på den europeiska kontinenten. Samtidigt har EU genom utvidgningen fått nya yttre gränser. Vi har fått nya grannar och kommit närmare de gamla, något som skapat både möjligheter och utmaningar. Den europeiska grannskapspolitiken skall ses som en reaktion på denna nya situation och kommer dessutom att bidra till att målen för den europeiska säkerhetsstrategin uppnås.

I mars 2003 lade kommissionen fram meddelandet ”Ett utvidgat europeiskt grannskap: En ny ram för förbindelserna med våra grannländer i öster och söder”¹. Bakgrunden till meddelandet var en gemensam skrivelse till rådet från EU:s höge representant Javier Solana och kommissionsledamoten Christopher Patten i augusti 2002.

I juni 2003 välkomnade rådet meddelandet som en god grund för utvecklingen av ny politisk hållning gentemot dessa länder och fastställde övergripande mål, principer och möjliga incitament. Vid sitt möte i Thessaloniki i juni 2003 ställde Europeiska rådet sig bakom slutsatserna från rådet och sade sig se fram emot det arbete som såväl rådet som kommissionen måste utföra för att sammanfoga de olika delarna i denna politik.

I juli 2003 lade kommissionen fram meddelandet ”På väg mot ett nytt grannskapsinstrument”² och inrättade en arbetsgrupp för ett utvidgat Europa och en avdelningsövergripande grupp för ett utvidgat Europa. I oktober 2003 uppmanade rådet ”kommissionen att mot bakgrund av slutsatserna från juni och, i tillämpliga fall, med bidrag av den höge representanten, lägga fram detaljerade förslag till lämpliga åtgärdsplaner i början av 2004 för att framsteg skall kunna göras till juni 2004”. Rådet välkomnade också meddelandet rörande det nya grannskapsinstrumentet. Europeiska rådet välkomnade i oktober 2003 de framsteg som gjorts beträffande detta initiativ och uppmanade rådet och kommissionen att fortsätta arbetet i syfte att utarbeta en omfattande, balanserad och proportionerlig strategi, inbegripet ett finansiellt instrument.

Kommissionen har därför gjort en ingående analys av de olika inslag som skulle kunna ingå i detta initiativ, både när det gäller innehåll och form. Kommissionen har vid två tillfällen, i oktober 2003 och februari 2004, avgivit muntliga rapporter till rådet om de framsteg som gjorts och bidragit till ingående diskussioner i ständiga representanternas kommitté och relevanta arbetsgrupper i rådet beträffande de möjliga inslagen i handlingsplanerna med en rad länder i östra Europa och Medelhavsområdet inom ramen för den europeiska grannskapspolitiken. Kommissionen och den höge representanten har tillsammans utarbetat och enats om de delar av dessa handlingsplaner som rör ökat politiskt samarbete och den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

Kommissionen har fört sonderande samtal med partnerländer i östra Europa och södra Medelhavsområdet³ med vilka partnerskaps- och samarbetsavtal eller associeringsavtal är i kraft. I samband med dessa samtal har länderna bekräftat sitt intresse för den europeiska grannskapspolitiken och framfört sina synpunkter på vilka prioriterade områden som

¹ KOM(2003)104 slutlig, 11.3.2003.

² KOM(2003)393 slutlig, 1.7.03.

³ Israel, Jordanien, Moldavien, Marocko, den palestinska myndigheten, Tunisien och Ukraina.

handlingsplanerna bör vara inriktade på. Avsikten är att gradvis utvidga processen till andra länder som omfattas av detta initiativs räckvidd, efterhand som deras avtal, efter undertecknandet, når ratificeringsfasen.

Kommissionen har samtidigt gjort en utvärdering av den aktuella situationen i dessa länder när det gäller deras politiska och ekonomiska system och deras samarbete med Europeiska unionen. Det föreliggande meddelandet syftar till att underrätta rådet och Europaparlamentet om resultatet av denna utvärdering och staka ut kommande steg i genomförandet av den europeiska grannskapspolitiken.

Sedan grannskapspolitiken lanserades har EU betonat att den utgör ett redskap för att stärka förbindelserna mellan EU och partnerländerna som skiljer sig från de möjligheter som europeiska länder har tillgång till enligt artikel 49 i fördraget om Europeiska unionen. Målet för den europeiska grannskapspolitiken är att låta grannländerna ta del av fördelarna med 2004 års utvidgning av EU, genom ökad stabilitet, säkerhet och välfärd för alla berörda länder. Grannskapspolitiken syftar till att förhindra att det uppstår nya skiljelinjer mellan det utvidgade EU och dess grannländer och till att erbjuda grannländerna en möjlighet att delta i olika EU-aktiviteter genom närmare politiskt, ekonomiskt, säkerhetsmässigt och kulturellt samarbete.

EU föreslås tillsammans med partnerländerna fastställa en rad prioriteringar vars genomförande kommer att föra partnerländerna närmare Europeiska unionen. Prioriteringarna kommer att införas i gemensamt fastställda handlingsplaner, som omfattar en rad viktiga områden där särskilda åtgärder skall vidtas. Det rör sig om politisk dialog och reform, handel och åtgärder som förbereder parterna för att gradvis ta del av EU:s inre marknad, rättsliga och inrikes frågor, energi, transport, informationssamhället, miljö och forskning, socialpolitik och direkta kontakter mellan människor.

Det nära banden med grannländerna kommer att grunda sig på att parterna ömsesidigt sluter upp kring gemensamma värderingar, i huvudsak när det gäller rättsstatsprincipen, gott styre, respekt för de mänskliga rättigheterna, inbegripet minoriteternas rättigheter, främjande av goda grannförbindelser och principerna om marknadsekonomi och hållbar utveckling. Man kommer också att eftersträva åtaganden beträffande vissa centrala aspekter av EU:s relationer med omvärlden, i synnerhet när det gäller kampen mot terrorism, spridning av massförstörelsevapen, respekt för folkrätten och insatser för att lösa konflikter.

Handlingsplanerna kommer att stödja sig på en rad gemensamma principer men kommer att skilja sig åt beroende på de nuvarande förbindelserna med varje land, dess behov och kapacitet samt gemensamma intressen. EU kommer att anpassa sin ambitionsnivå för förbindelserna med grannländerna beroende på i vilken utsträckning länderna i praktiken delar dessa värderingar.

De organ som inrättats genom partnerskaps- och samarbetsavtalen eller associeringsavtalen kommer att övervaka om länderna gör framsteg när det gäller att genomföra de överenskomna prioriteringarna. Kommissionen kommer regelbundet att rapportera om vilka framsteg som gjorts. På grundval av detta kommer EU tillsammans med partnerländerna att se över innehållet i handlingsplanerna och besluta om de skall anpassas och förlängas. Den kan dessutom ligga till grund för beslut om hur de bilaterala förbindelserna skall utvecklas, inbegripet möjligheterna till nya avtalsförbindelser i form av till exempel europeiska grannskapsavtal vars räckvidd skulle fastställas mot bakgrund av de framsteg som gjorts när det gäller genomförandet av prioriteringarna i handlingsplanerna.

Handlingsplanerna kommer att läggas fram av kommissionen efter sonderande samtal med de berörda länderna. När det gäller frågor som avser politiskt samarbete och den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken kommer detta att ske med deltagande av den höge representanten. Enligt förslaget skall handlingsplanerna godkännas av respektive samarbets- eller associeringsråd. Om någon av de åtgärder som förslås innebär att det finns behov av en rättsakt eller formella förhandlingar kommer kommissionen att lägga fram de förslag eller rekommendationer som krävs.

Handlingsplanerna kommer att utgöra utgångspunkt för programplaneringen av biståndet till de berörda länderna. Bidrag från befintliga finansieringskällor kommer i framtiden att kompletteras med stöd från det europeiska grannskapsinstrumentet. Ett utkast till utformning av grannskapsinstrumentet läggs fram för diskussion i detta meddelande. Utkastet bygger på kommissionens meddelande från juli 2003. Fram tills att det fattas ett beslut kommer grannskapsprogram att utformas inom ramen för befintliga stödmekanismer. Kommissionen strävar efter att erbjuda grannländerna ytterligare stöd i form av till exempel tekniskt bistånd och partnersamverkan. Den håller också på att undersöka i vilka EU-program och EU-byråer det skulle kunna ligga i den utvidgade unionens och dess grannländers intresse att grannländerna deltar.

Ryssland är ett viktigt partnerland för EU i dess omedelbara närhet. Ryssland och EU har tillsammans beslutat att vidareutveckla sitt strategiska partnerskap genom inrättande av fyra så kallade gemensamma områden vilka fastställdes vid toppmötet i St. Petersburg i maj 2003.

Vitryssland och EU kommer att kunna utveckla avtalsförbindelser när Vitryssland efter fria och rättvisa val har infört ett demokratiskt styre. Det kommer då att bli möjligt att låta Vitryssland ta del av alla de fördelar som den europeiska grannskapspolitiken ger. EU kommer fram till dess att överväga hur stödet till det civila samhället kan stärkas i enlighet med vad som beskrivs nedan.

EU ser fram emot Libyens inträde i Barcelonaprocessen på grundval av att Libyen helt och hållet godtar processens regelverk och att ännu inte lösta bilaterala frågor finner sin lösning. Detta kommer att bereda vägen för upprättande av normala förbindelser så att Libyen kan få möjlighet att gynnas av den europeiska grannskapspolitiken.

I det föreliggande meddelandet förordas att länderna i Sydkaukasien skall omfattas av den europeiska grannskapspolitiken.

Den europeiska grannskapspolitiken kommer att stärka befintliga former för regionalt och subregionalt samarbete och tillhandahålla en ram för deras fortsatta utveckling. Grannskapspolitiken kommer att öka stabiliteten och säkerheten och bidra till insatser för konfliktlösning. Det föreliggande dokumentet innehåller rekommendationer beträffande utvecklingen av regionalt samarbete och regional integration som ett medel för att ta sig an vissa problem vid den utvidgade unionens yttre gränser. Genom att vidareutveckla olika former av gränsöverskridande samarbete, i vilket både lokala och regionala myndigheter och icke-statliga aktörer deltar, kan EU och dess partnerländer samarbeta för att säkerställa att gränsregionerna gynnas av 2004 års utvidgning av EU. Den europeiska grannskapspolitiken kommer också att uppmuntra grannländerna i söder att dra största möjliga nytta av Europa-Medelhavspartnerskapet (Barcelonaprocessen), att främja sammanlänkningar av infrastruktur och nät, i synnerhet på energiområdet, och att utveckla nya samarbetsformer med sina grannar. Grannskapspolitiken kommer att bidra till fortsatt regional integration med utgångspunkt i de framsteg som gjorts inom ramen för Europa-Medelhavspartnerskapet, i

synnerhet när det gäller handel. Den kommer också att förstärka insatserna för att uppfylla målen för den europeiska säkerhetsstrategin i Medelhavet och Mellanöstern.

Den europeiska grannskapspolitikens vision är att en rad länder som delar EU:s grundläggande värderingar och mål skall utveckla allt närmare förbindelser som inte bara omfattar samarbete utan även ett betydande mått av ekonomisk och politisk integration. Detta kommer att innebära stora vinster för alla inblandade i form av ökad stabilitet, säkerhet och välfärd. Handlingsplanerna, som utformas på grundval av de principer som beskrivs i detta meddelande, utgör ett första viktigt steg mot att uppnå denna vision. De kommer att staka ut vägen för de närmaste tre till fem åren. Nästa steg skulle kunna bestå i att man när prioriteringarna i handlingsplanerna har förverkligats förhandlar fram europeiska grannskapsavtal som ersätter de nuvarande bilaterala avtalen. Sådana framsteg skulle göra det möjligt för EU och dess partnerländer att enas om långsiktiga mål för den fortsatta utvecklingen av förbindelserna under de kommande åren.

Kommissionen ber rådet ta ställning till den strategi som beskrivs i föreliggande meddelande och formulera slutsatser om hur detta initiativ skall vidareutvecklas, vilket innehåll eventuella handlingsplaner bör ha och för vilka länder de bör utarbetas, med beaktande av uppslutningen kring gemensamma värderingar. På grundval av rådets slutsatser är kommissionen beredd att med deltagande av ordförandeskapets företrädare och den höge representanten slutföra de sonderande samtalen med de angivna länderna och att lägga fram förslag till handlingsplaner. Kommissionen föreslår att dessa handlingsplaner skall godkännas av respektive samarbets- eller associeringsråd. Den är också redo att inleda det förberedande arbetet med vissa andra länder som anges i detta meddelande och som omfattas av initiativet.

PRINCIPER OCH RÄCKVIDD

En grannskapspolitik för ett EU som agerar konsekvent och effektivt i världen

En omfattande grannskapspolitik, som förenar inslag från alla de tre ”pelarna” i unionens nuvarande struktur, kommer att göra det möjligt för grannländerna att ta del av den utvidgande unionens fördelar när det gäller stabilitet, säkerhet och välbefinnande. Detta har återspeglats i förberedelserna inför antagandet av Europeiska unionens konstitution. Vikten av en grannskapspolitik understryks också i Europeiska säkerhetsstrategin, som undertecknades vid Europeiska rådet i december 2003 och i vilken det fastställs att EU:s uppdrag är ”att särskilt bidra till stabilitet och gott styre i vårt närmaste grannskap” och ”att främja en ring av välstyrda länder öster om Europeiska unionen och runt Medelhavet med vilka vi kan åtnjuta nära och samverkande förbindelser”.

Den europeiska grannskapspolitiken syftar till att ge ny kraft åt samarbetet med EU:s grannländer efter utvidgningen. Förbindelserna med partnerländerna kommer att berikas genom att man, när det är möjligt och lämpligt, tar fasta på de erfarenheter som unionen gjort i samband med stödet till den politiska och ekonomiska övergången och den ekonomiska utvecklingen och moderniseringen i de nya medlemsstaterna och kandidatländerna.

Tanken är att den europeiska grannskapspolitiken skall förstärka EU:s bidrag till att lösa regionala konflikter. Den kan också bidra till unionens mål när det gäller rättsliga och inrikes frågor, i synnerhet när det gäller kampen mot organiserad brottslighet och korruption, penningtvätt och alla former av olaglig handel samt när det gäller frågor som rör migration. Det är viktigt att EU och dess partnerländer strävar efter att på bästa sätt komplettera och samverka med varandra inom ramen för de olika samarbetsområdena.

EU och Ryssland beslutade vid toppmötet i St. Petersburg i maj 2003⁴ att utveckla sitt strategiska partnerskap genom inrättandet av fyra så kallade gemensamma områden. Ryssland och den utvidgade europeiska unionen är grannar och det ligger således i vårt gemensamma intresse att med hjälp av den europeiska grannskapspolitiken förbättra arbetet rörande de gemensamma områdena, i synnerhet när det gäller gränsöverskridande eller subregionalt samarbete. EU och Ryssland måste arbeta tillsammans som grannar i frågor av gemensamt intresse. Kommissionen rekommenderar att Ryssland som ett komplement till befintliga stödformer erbjuds stöd från det föreslagna europeiska grannskapsinstrumentet för att genomföra relevanta delar av det strategiska partnerskapet.

När det gäller Medelhavsländerna kommer den europeiska grannskapspolitiken att bidra till att målen för det strategiska partnerskapet för Medelhavet och Mellanöstern uppnås. Genomförandet av det strategiska partnerskapet för Medelhavsländerna bör stödja sig på genomförandet av den europeiska grannskapspolitiken. Den europeiska grannskapspolitiken kommer att genomföras genom Barcelonaprocessen och associeringsavtalen för vart och ett av partnerländerna.

⁴ Det rör sig om ett gemensamt ekonomiskt område (inbegripet och med särskild betoning av miljö och energi), ett gemensamt område med frihet, säkerhet och rättvisa, ett område för samordning när det gäller yttre säkerhet samt ett område för forskning och utbildning, inbegripet kultur. Dialogen mellan EU och Ryssland beträffande energi är ett centralt inslag i de övergripande förbindelserna.

I samband med genomförandet av den europeiska grannskapspolitiken är det av yttersta vikt att institutionerna och medlemsstaterna agerar konsekvent och samstämmigt.

Geografisk täckning

Den europeiska grannskapspolitiken riktar sig till EU:s nuvarande grannländer och de som har kommit närmare EU till följd av utvidgningen. I Europa rör det sig om Ryssland, Ukraina, Vitryssland och Moldavien. EU och Ryssland beslutade vid toppmötet i St. Petersburg 2003⁵ att vidareutveckla sitt strategiska partnerskap genom inrättandet av fyra gemensamma områden. I Medelhavsområdet är den europeiska grannskapspolitiken tillämplig på alla länder som deltar i Europa-Medelhavspartnerskapet (Barcelonaprocessen) och som inte är medlemmar i EU, med undantag för Turkiet⁶, vars förbindelser med EU sker inom ramen för en föranslutningsprocess. Kommissionen förordar också att Armenien, Azerbajdzjan och Georgien skall få möjlighet att delta i den europeiska grannskapspolitiken⁷.

Kommissionen har inlett sonderande samtal med partnerländer för vilka partnerskaps- och samarbetsavtal eller associeringsavtal är i kraft⁸, för att komma fram till vilka inslagen bör vara i de eventuella handlingsplanerna. Till detta meddelande bifogas rapporter om den nuvarande situationen i dessa länder och deras samarbete med EU.

Så snart de handlingsplaner som för närvarande förbereds har lagts fram bör arbetet med att utforma handlingsplaner för övriga grannländer inledas. Kommissionen föreslår att den under den andra halvan av 2004 börjar undersöka möjligheterna att utarbeta handlingsplaner för de länder i Medelhavsområdet som själva har ratificerat associeringsavtal, nämligen Egypten och Libanon. Sonderande samtal kan inledas med andra länder i regionen så snart deras framtida avtalsförbindelser med EU har nått samma fas. Ordförandeskapet och generalsekretariatet kommer att vara helt delaktiga i denna process och samråd kommer att ske med medlemsstaterna beträffande de eventuella tillkommande handlingsplanernas tidsplaner och innehåll.

Europeiska grannskapspolitiken och befintliga instrument

Förbindelserna mellan EU och de flesta länder som deltar i den europeiska grannskapspolitiken är redan väl utvecklade. I östra Europa utgör partnerskaps- och samarbetsavtalen grunden för avtalsmässiga förbindelser. I Medelhavsområdet ger Europa-Medelhavspartnerskapet en regional ram för samarbete som kompletteras av ett nät av associeringsavtal.

Dessa avtal möjliggör utveckling av samarbete och ekonomisk integration på ett stort antal områden. Än har dessa avtals fulla potential inte utnyttjats. Den europeiska grannskapspolitiken bereder vägen för utökad samarbete på en rad väldefinierade områden för att, till att börja med, göra det möjligt för EU och dess partnerländer att dra full nytta av befintliga strukturer. I handlingsplanerna kommer det i detta syfte att fastställas viktiga prioriteringar som man skall ta itu med under de kommande åren. I de kommittéer och

⁵ Jämför det nyligen offentliggjorda meddelandet från kommissionen rörande förbindelserna med Ryssland KOM(2004)106 av den 9 februari 2004, liksom rådets slutsatser av den 24 februari 2004.

⁶ Algeriet, Egypten, Israel, Jordanien, Libanon, Libyen, Marocko, Syrien, Tunisien liksom den palestinska myndigheten.

⁷ Se avsnitt 3 nedan.

⁸ Israel, Jordanien, Moldavien, Marocko, den palestinska myndigheten, Tunisien och Ukraina.

underkommittéer som inrättats genom avtalen, och inom ramen för lämpliga dialoger, kommer de framsteg som görs att noggrant följas. Att fastställa och genomföra dessa prioriteringar kommer att utgöra ett första viktigt steg mot att de uppnå de ambitiösa mål som fastställdes i kommissionens meddelande i mars 2003.

Gemensamt ansvar

Den europeiska grannskapspolitiken är ett erbjudande från EU till dess partnerländer, och de har reagerat med stort intresse och engagemang. Det är nödvändigt att parterna tar ett gemensamt ansvar för processen grundat på kännedom om gemensamma värderingar och intressen. EU strävar inte efter att tvinga på sina partnerländer prioriteringar eller villkor. En förutsättning för att handlingsplanerna skall bli framgångsrika är att parterna tydligt erkänner att de har gemensamt intresse av att ta sig an en rad prioriterade frågor. Det kan aldrig bli tal om att partnerländer måste acceptera en uppsättning på förhand fastställda prioriteringar. Prioriteringarna kommer att fastställas gemensamt och kommer således att variera från land till land. Genom att planerna godkänns av den högsta instansen för de avtal som är i kraft kommer de prioriterade frågorna att få extra tyngd.

Hur ambitiösa EU:s förbindelser med varje partnerland kommer att vara och i vilken takt de kommer att utvecklas beror på i vilken utsträckning landet ansluter sig till gemensamma värderingar och dess vilja och möjlighet att genomföra de överenskomna prioriteringarna.

Differentierade handlingsplaner

Utgångspunkten för varje handlingsplan är en rad gemensamma frågor som ligger i linje med den europeiska grannskapspolitikens mål. Hur en handlingsplan utformas och vilka prioriteringar som överenskomms med varje partnerland kommer emellertid att grunda sig på de särskilda förutsättningar som landet har. Länderna skiljer sig åt när det gäller geografiskt läge, politisk och ekonomisk situation, förbindelser med Europeiska unionen och med grannländer, i förekommande fall reformprogram, behov, kapacitet och de intressen som konstaterats i samband med den europeiska grannskapspolitiken. Således kommer handlingsplanerna för olika partnerländer att skilja sig åt.

Denna differentiering av programmen måste samtidigt grunda sig på en klar och tydlig uppslutning kring de gemensamma värderingarna och vara förenlig med en sammanhängande regional strategi, särskilt i de fall då ytterligare regionalt samarbete kan ge tydliga fördelar.

Mervärde

Den europeiska grannskapspolitiken ger ett mervärde både för partnerländerna och för EU genom att den går längre än det nuvarande samarbetet. Detta mervärde kommer till uttryck på följande sätt:

1. Grannskapspolitiken erbjuder ett medel för en utökad och mer riktad politisk strategi för EU gentemot dess grannländer genom att sammanföra de viktigaste instrument som unionen och dess medlemsstater har tillgång till. Den kommer att bidra till att målen för EU:s utrikespolitik vidareutvecklas och understöds ytterligare.
2. Genomförandet av den europeiska grannskapspolitiken gör det möjligt att gå längre än samarbete och uppnå en viss form av integration, i enlighet med vad som fastställs i meddelandet från mars 2003, bland annat genom att partnerländerna får ta del av

EU:s inre marknad. Grannskapspolitiken skall också förhindra all känsla av utestängning som annars kunde ha uppstått genom utvidgningen och innebära en möjlighet att ta del av dess fördelar. Den kommer att fastställa hur och med vilka medel partnerländerna gradvis skall kunna delta i de viktigaste aspekterna av EU:s strategier och program.

3. Den europeiska grannskapspolitiken kommer att leda till att det politiska samarbetet med partnerländerna blir mer omfattande, intensivt och effektivt.
4. Den europeiska grannskapspolitiken kommer att uppmuntra till reformer som kommer att ge fördelar i form av ekonomisk och social utveckling. Investeringar och tillväxt kommer att stimuleras och arbetslösheten att minska genom tillnärmning av den ekonomiska lagstiftningen, ömsesidigt öppnande av partnerländernas ekonomier och fortsatt avskaffande av handelshinder.
5. Den europeiska grannskapspolitiken kommer att utgöra en sporre för att lösa olösta frågor i de bilaterala förbindelserna. De rör sig om olika frågor i de olika länderna.
6. I handlingsplanerna kommer prioriteringar och riktlinjer för genomförandet av de befintliga avtalen att fastställas. Det gäller bland annat de resultat som är viktiga att uppnå för EU och det berörda landet på olika områden som omfattas av avtalen.
7. Kommissionen kommer att föreslå att det 2007 införs ett nytt finansiellt instrument, det europeiska grannskapsinstrumentet. Detta instrument kommer att inriktas på särskilda samarbetsområden, i synnerhet gränsöverskridande samarbete, *utöver* de områden som redan omfattas av befintliga instrument eller deras föregångare. Alla partnerländer som omfattas av den europeiska grannskapspolitiken avses komma i fråga för stöd inom ramen för detta instrument. Fram till dess, dvs. mellan 2004 och 2006, kommer grannskapsprogrammen att ge ett ytterligare bidrag till det befintliga gränsöverskridande, transnationella och regionala samarbetet.
8. Kommissionen har föreslagit att man inom ramen för den nya budgetplanen anslår betydligt mer resurser till befintliga fonder eller deras efterföljare, för att på så sätt återspegla den stora vikt som EU tillmäter den europeiska grannskapspolitiken.
9. Kommissionen undersöker möjligheterna att gradvis öppna vissa gemenskapsprogram för att härigenom främja kontakter inom kultur, utbildning, miljö, teknik och vetenskap.
10. Den europeiska grannskapspolitiken kommer att tillhandahålla stöd, bland annat tekniskt bistånd och partnersamverkan, till partnerländer som vill uppnå EU:s normer och standarder.
11. Det kommer att skapas nya avtalsförbindelser i form av Europeiska grannskapsavtal vars räckvidd kommer att fastställas mot bakgrund av kommissionens utvärdering av vilka framsteg som gjorts när det gäller att genomföra de prioriteringar som fastställs i handlingsplanerna.

Tillsammans har dessa incitament stor betydelse för de länder som deltar. När det av övervakningsprocessen framgår att det har gjorts betydande framsteg när det gäller att uppnå de prioriteringar som fastställts kan dessa stimulansåtgärder ses över i syfte att ta ytterligare några steg i riktning mot större integration med den interna marknaden och EU:s politik på

andra viktiga områden. Det rör sig om en dynamisk process i vilken handlingsplanerna utgör ett första viktigt steg.

Åtgärdsrioriteringar

Handlingsplanerna kommer att vara inriktade på två stora områden. För det första särskilda åtgärder, som bekräftar eller förstärker landets anslutning till gemensamma värderingar och vissa mål när det gäller utrikes- och säkerhetspolitiken. För det andra åtgärder som skall föra partnerländerna närmare EU på en rad prioriterade områden. Åtgärdsrioriteringarna kommer att beskrivas så exakt som möjligt beroende på vilken fråga det rör sig om, och således utgöra riktmärken som kan övervakas och bedömas. Partnerländerna kan till exempel närma sig den fria rörligheten för varor genom att vidta åtgärder för att avlägsna särskilda tekniska hinder som anges i handlingsplanerna.

Handlingsplanerna kommer att innehålla nyckelåtgärder inom ett begränsat antal områden vilka är särskilt prioriterade, liksom åtgärder inom ett större antal områden som motsvarar de gällande bilaterala avtalens räckvidd. En tydlig tidsgräns kommer att anges för att ta itu med dessa olika prioriteringar.

Övervakning

Övervakning kommer att ske inom de organ som inrättats genom partnerskaps- och samarbetsavtalen eller associeringsavtalen. Fördelen med dessa organ är att i dem samlas företrädare för partnerländerna, medlemsstaterna, Europeiska kommissionen och rådets sekretariat, och övervakningen förväntas därför stärka det gemensamma ansvaret. Partnerländerna kommer att uppmanas att tillhandahålla detaljerade uppgifter som utgångspunkt för den gemensamma övervakningen. Underkommittéerna, som är inriktade på särskilda frågor, liksom dialogerna om ekonomiska frågor kommer att vara till särskild nytta i samband med övervakningen.

Kommissionen kommer att utarbeta regelbundna rapporter som tar upp de framsteg som gjorts och områden som kräver ytterligare insatser. De bedömningar som myndigheterna i partnerlandet gjort kommer härvid att beaktas. Handlingsplanerna kommer att ses över och kan komma att anpassas om det görs framsteg beträffande genomförandet av de prioriterade åtgärderna. Det föreslås att kommissionen inom två år från det att en handlingsplan godkänts utarbetar en halvtidsrapport, med bidrag från den höge representanten när det gäller frågor som avser politiskt samarbete och den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, och därefter utarbetar ännu en rapport inom tre år. Dessa rapporter kan ligga till grund för rådets beslut om hur avtalsförbindelserna med varje partnerland skall utvecklas. Det kan ske i form av europeiska grannskapsavtal, vars räckvidd kommer att fastställas mot bakgrund av vilka framsteg som gjorts avseende de prioriteringar som anges i handlingsplanerna.

DELTAGANDE AV ANDRA GRANNLÄNDER

I detta avsnitt redogör kommissionen för situationen med avseende på vissa andra länder som ligger i närheten av den utvidgade Europeiska unionen.

Sydkaucasien

För Europeiska unionen är stabilitet och utveckling i Sydkaucasien mycket viktigt. I den europeiska säkerhetsstrategin, som Europeiska rådet antog i december 2003, fastställs klart

och tydligt att Sydkaukasien är en av de regioner för vilka EU bör visa ett starkare och mera aktivt intresse.

Europeiska kommissionen förordar, i samråd med den höge representanten och med beaktande av förslagen från EU:s särskilda representant och Europaparlamentets ståndpunkt⁹, att rådet fattar beslut om att låta den europeiska grannskapspolitiken omfatta Armenien, Azerbajdzjan och Georgien. Varje land bör ges lika möjligheter att utveckla sina förbindelser med EU inom denna ram. EU bör överväga möjligheten att i framtiden utarbeta handlingsplaner tillsammans med dessa länder med utgångspunkt i varje lands särskilda förutsättningar. För detta ändamål kommer kommissionen att rapportera till rådet vilka framsteg varje land har gjort när det gäller att stärka demokratin, befästa rättstatsprincipen och öka respekten för de mänskliga rättigheterna.

EU vill se förstärkta, trovärdiga och varaktiga åtaganden beträffande demokrati, rättstatsprincipen och respekt för de mänskliga rättigheterna samt framsteg när det gäller utvecklingen av en marknadsekonomi. Dessa gemensamma värderingar utgör grunden för Armeniens, Azerbajdzjans och Georgiens medlemskap i Europarådet och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE). Det behövs ytterligare insatser för att verka för att konflikter i regionen löses och för att utveckla goda grannförbindelser. Vart och ett av de tre länderna måste vidta konkreta åtgärder för att göra ytterligare framsteg när det gäller att genomföra sitt partnerskaps- och samarbetsavtal, i synnerhet när det gäller att befästa rättstatsprincipen och verka för konfliktlösning. Europeiska grannskapspolitiken skulle kunna förstärka EU:s bidrag till att verka för dessa mål.

För att hjälpa Armenien, Azerbajdzjan och Georgien att förbereda sig för ett ännu närmare samarbete med EU är EU redo att genom ytterligare stödinsatser stödja trovärdiga, konkreta och oförminskade reforminsatser, i synnerhet på de ovannämnda prioriterade områdena. Det är också viktigt att utveckla samarbete på energiområdet, eftersom Sydkaukasien är en viktig region både när det gäller produktion (kaspiska bäckenet) och transitering av energi.

Vitryssland

I kommissionens meddelande från mars 2003 rörande ett utvidgat europeiskt grannskap framhålls att EU bör engagera Vitryssland i en mätbar, gradvis process med inriktning på att skapa förutsättningar för fria och rättvisa val och, när detta uppnåtts, en integrering av Vitryssland i grannskapspolitiken, utan att ge avkall på sitt engagemang beträffande gemensamma, demokratiska värderingar.

EU:s långsiktiga mål för Vitryssland är att det skall vara ett demokratisk, stabilt, pålitligt och i ökande grad välmående partnerland med vilket det utvidgade EU inte bara kommer att ha gemensamma gränser utan också ett gemensamt program grundad på gemensamma värderingar.

Genom den europeiska grannskapspolitiken kommer EU att stärka sitt engagemang sedan lång tid tillbaka till stöd för en demokratisk utveckling i Vitryssland. När grundläggande politiska och ekonomiska reformer äger rum kommer Vitryssland att till fullo kunna dra nytta av den europeiska grannskapspolitiken.

⁹ Se Europaparlamentets rekommendation av den 26 februari 2004 om ”EU:s Sydkaukasienpolitik”.

För närvarande är Vitrysslands system emellertid auktoritärt. Sedan 1996 har valen inte uppfyllt internationella demokratiska normer och det saknas demokratiska strukturer. Under dessa omständigheter är det ännu inte möjligt att låta Vitryssland ta del av den europeiska grannskapspolitikens all fördelar.

EU kommer tillsammans med Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa och Europarådet att stödja demokratiska parlamentariska val i höst och informera om EU:s politik och stöd till förmån för invånarna i Vitryssland. Unionen kommer också att bekräfta att det finns möjlighet till närmare förbindelser, bland annat inom ramen för den europeiska grannskapspolitiken, under förutsättning att grundläggande reformer genomförs. Härigenom kommer landets invånare att få en tydlig signal om de förmåner som finns tillgängliga för att stödja det civila samhället, demokratisering, regionalt och humanitärt samarbete, grannskapsprogram och underlättande av resor i gränsområdena.

Om det sker betydande positiva framsteg när det gäller demokratisering i Vitryssland finns det utrymme för mer aktiva politiska förbindelser med de vitryska myndigheterna. Kontakterna på tjänstemannanivå skulle kunna intensifieras och möten på högre nivå, som till exempel trojkan bestående av de regionala direktörerna, återupptas. Man kan överväga att underlätta resor för vitryska medborgare jämte stöd till kontakter mellan människor genom EU:s stödprogram.

Kommissionen föreslår också att EU:s stöd till Vitryssland förstärks med en tydlig inriktning på det civila samhället. Det finns mycket att göra på de områden som fastställdes i rådets slutsatser 1997, i synnerhet stöd till det civila samhället, demokratisering, oberoende press, humanitärt bistånd och regionalt samarbete samt till att avhjälpa problem i de områden som drabbades av Tjernobylnkatastrofen.

Vitryssland har redan rätt att delta i tre av grannskapsprogrammen (Östersjöprogrammet, programmet för Lettland-Litauen-Vitryssland, programmet för Polen-Ukraina-Vitryssland). Vitryssland kommer också att kunna komma i fråga för stöd genom det nya europeiska grannskapsinstrumentet.

Libyen

I kommissionens meddelande från mars 2003 anges att EU bör överväga hur Libyen kan omfattas av grannskapspolitiken. EU har för närvarande inga avtalsförbindelser med Libyen¹⁰. I april 1999, efter det att FN:s sanktioner tillfälligt hade upphävts, erhöll Libyen observatörsstatus i Barcelonaprocessen och inbjöds att bli fullvärdig medlem så snart som FN:s säkerhetsråds sanktioner slutgiltigt hävs och Libyen helt och hållet godtar Barcelonaprocessens regelverk.

Libyen har nyligen meddelat sin beredvillighet att sträva mot fullvärdigt medlemskap i Barcelonaprocessen. Detta positiva steg måste bekräftas formellt av Libyen och följas upp av åtgärder för godtagande av Barcelonaprocessens regelverk. Landets utveckling mot fullvärdigt medlemskap i Barcelonaprocessen kommer inte att nå längre än förberedelsestadiet om inte olösta bilaterala problem med EU-medlemsstaterna löses.

Fullständig integration i Barcelonaprocessen är första steget på vägen mot nya förbindelser med EU, bland annat omfattande förhandlingar om ett associeringsavtal. Om detta lyckas och

¹⁰ Rådet diskuterar för närvarande ett mandat för förhandlingar om ett fiskeavtal mellan EU och Libyen.

så snart landet ingår avtalsförbindelser med EU, kommer deltagande i den europeiska grannskapspolitiken att göra det möjligt att vidareutveckla EU:s förbindelser med Libyen på samma sätt som med alla andra länder i Barcelonaprocessen.

HANDLINGSPLANER

Uppslutning kring gemensamma värderingar

EU bygger på respekt för mänsklig värdighet, frihet, demokrati, jämlikhet, rättsstatsprincipen och respekt för de mänskliga rättigheterna. Dessa värderingar är gemensamma för medlemsstaterna i ett samhälle präglad av pluralism, tolerans, rättvisa, solidaritet och icke-diskriminering. Unionens mål är att verka för dessa värderingar, fred och invånarnas välfärd. EU strävar i sina förbindelser med resten av världen efter att värna och främja dessa värderingar.

Unionens grannländer har genom sin anslutning till en rad multilaterala avtal och sina bilaterala avtal med EU förbundit sig att respektera de grundläggande mänskliga rättigheterna och friheterna. Alla EU:s grannländer har undertecknat FN:s konventioner om de mänskliga rättigheterna. En del är medlemmar i Europarådet¹¹ och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa och har ratificerat Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna samt förbundit sig att ansluta sig till relevanta konventioner och organ som fastställer stränga normer beträffande demokratiska och mänskliga rättigheter och att acceptera starka och juridiskt bindande mekanismer genom vilka det säkerställs att de efterlever sina skyldigheter när det gäller mänskliga rättigheter. Signatarstaterna till Barcelonadeklarationen har bland annat godtagit en principförklaring om att agera i enlighet med FN:s stadga och den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna, utveckla rättsstaten och demokratin i sina politiska system, respektera de mänskliga rättigheterna och garantera att dessa legitima rättigheter och friheter verkligen kan utövas.

Partnerländerna förbinder sig som parter i relevanta ILO-konventioner att respektera grundläggande arbetsnormer och att främja grundläggande sociala rättigheter. De förbinder sig också att sträva efter en hållbar utveckling i enlighet med vad som fastställdes vid världstoppmötet i Johannesburg.

Den europeiska grannskapspolitiken strävar efter att främja uppslutningen kring gemensamma värderingar. I vilken utsträckning grannländerna omsätter sina åtaganden härvidlag i praktiken varierar och det finns stort utrymme för förbättringar. Faktisk efterlevnad av sådana åtaganden är en avgörande fråga i EU:s förbindelser med partnerländerna.

Hur långt EU kommer att gå för att utveckla förbindelserna med varje partnerland genom den europeiska grannskapspolitiken kommer att bero på i vilken utsträckning landet i fråga i praktiken sluter upp kring de gemensamma värderingarna. Handlingsplanerna kommer att innehålla en rad prioriterade områden vars syfte är att stärka ländernas uppslutning kring dessa värderingar. Det rör sig bland annat om förstärkning av demokrati och befastande av rättsstatsprincipen, reform av rättsväsendet och kamp mot korruption och organiserad brottslighet, respekt för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna, inbegripet mediernas oberoende och yttrandefrihet, minoriteters och barns rättigheter, jämställdhet,

¹¹ Moldavien, Ryssland och Ukraina.

fackliga rättigheter och andra grundläggande arbetsnormer, kampen mot tortyr och förhindrande av misshandel, stöd till utveckling av det civila samhället och samarbete med internationella brottmålsdomstolen. Man kommer också att sträva efter åtaganden när det gäller vissa väsentliga aspekter av EU:s utrikespolitik, bland annat kampen mot terrorism och spridning av massförstörelsevapen, respekt för folkrätten och insatser för att lösa konflikter.

En mer effektiv politisk dialog

Genom den europeiska grannskapspolitiken kommer parterna att stärka och effektivisera sin politiska dialog. Dialogen omfattar utrikes- och säkerhetspolitik inbegripet regionala och internationella frågor, konfliktförebyggande åtgärder, krishantering och gemensamma säkerhetshot (t.ex. terrorism och dess bakomliggande orsaker, spridning av massförstörelsevapen och illegal vapenexport).

I handlingsplanerna kommer det att anges på vilka områden dialogen med varje land skall byggas ut. EU och dess partnerländer bör också samarbeta för en effektiv multilateralism, i syfte att stärka de globala styrelseformerna, förbättra samordningen när det gäller att bekämpa hot mot säkerheten och ta sig an utvecklingsfrågor som står i samband med detta. Man bör undersöka hur samordningen inom de etablerade formerna för politisk dialog kan förbättras, liksom hur partnerländerna kan engageras i delar av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och europeiska säkerhets- och försvarspolitiken, konfliktförebyggande åtgärder, krishantering, informationsutbyte, gemensam utbildning och gemensamma övningar och eventuellt deltagande i EU-ledda krishanteringsinsatser. Ett annat viktigt prioriterat område kommer att vara den fortsatta utvecklingen av ett delat ansvar mellan EU och partnerländerna för säkerhet och stabilitet i grannskapsregionen.

Politik för ekonomisk och social utveckling

Den strategi som föreslås inom ramen för den europeiska grannskapspolitiken kommer att få viktiga ekonomiska följder, eftersom den innefattar förmånsbehandling inom handeln och ökat ekonomisk och tekniskt stöd. Den ställer i utsikt för grannländerna att ta del av EU:s inre marknad genom tillnärmning på lagstiftningsområdet, deltagande i en rad EU-program och förbättrade sammanlänknings- och fysiska förbindelser med EU.

De ekonomiska fördelarna av denna process väntas bli betydande, både direkt och indirekt. Direkt bör minskningen av tariffära och icke-tariffära hinder, genom ökad marknadsintegration, leda till större effektivitet och ökad välfärd. De indirekta effekterna, i synnerhet för partnerländerna, blir ännu större. Genom att föra grannländerna närmare EU:s ekonomiska modell, bland annat genom tillämpning av de bästa internationella metoderna, kommer den europeiska grannskapspolitiken, och i synnerhet den föreslagna utvidgningen av den inre marknaden, att förbättra investeringsklimatet i partnerländerna. Grannskapspolitiken kommer att erbjuda tydligare, stabilare och gynnsammare villkor för tillväxt baserad på den privata sektorn. En positiv utveckling förväntas när det gäller utländska direktinvesteringar, till följd av ett mer gynnsamt politiskt klimat, lägre handels- och transaktionskostnader, förmånliga relativa kostnader för arbetskraft och minskade risker.

Den europeiska grannskapspolitiken har potential att förbättra de ekonomiska och sociala villkoren i EU:s grannskap. För att dessa fördelar verkligen skall uppnås krävs emellertid att de överenskomna åtgärderna faktiskt genomförs och stöttas genom lämpliga åtföljande strategier. Ökad ekonomisk integration med EU, i synnerhet när det gäller liberalisering av kapitalrörelser, kan i vissa sammanhang öka den makroekonomiska och finansiella

instabiliteten. Genomförandet av den europeiska grannskapspolitiken måste därför ske i etapper och planeras noggrant. Det måste dessutom anpassas till varje lands specifika omständigheter och åtföljas av sund makroekonomisk politik, socialpolitik och strukturpolitik.

I vilken utsträckning den europeiska grannskapspolitiken upplevs som förmånlig beror på hur den påverkar levnadsstandarden. Deltagande i den europeiska grannskapspolitiken bör därför åtföljas av aktiva strategier för att ta i tu med fattigdom och ojämlikhet.

Handlingsplanernas ekonomiska och sociala inslag måste stämma överens med partnerländernas egna strategier. Dialogen i de relevanta underkommittéer och den ekonomiska dialogen behöver byggas ut. Det kommer också att vara viktigt att säkerställa lämplig samordning med de internationella finansiella instituten, som kan ge värdefulla bidrag både när det gäller strategiska råd och finansiering.

Förstärkt dialog och samarbete beträffande den sociala dimensionen kommer i synnerhet att omfatta socioekonomisk utveckling, sysselsättning, socialpolitik och strukturreformer. EU kommer att uppmuntra partnerländernas regeringar att göra insatser för att minska fattigdomen och skapa sysselsättning, främja grundläggande arbetsnormer och dialog mellan arbetsmarknadens parter, minska regionala olikheter, förbättra arbetsvillkoren, förbättra det sociala stödets effektivitet och reformera de nationella välfärdssystemen. Tanken är att inleda en dialog om sysselsättning och socialpolitik i syfte att göra en analys och bedömning av situationen, kartlägga de viktigaste problemen och främja åtgärder på de berörda politikområdena.

Frågor som rör arbetstagares rörlighet, i synnerhet när det gäller lika behandling eller levnads- och arbetsvillkor för migrerande arbetstagare, och samordning av social trygghet kommer även fortsättningsvis att behandlas inom ramen för associerings- och samarbetsavtalen.

Handel och den inre marknaden

I handlingsplanerna kommer att anges hur och med vilka medel det kan säkerställas att både EU och dess partnerländer kan dra full nytta av de handelsbestämmelser som finns i gällande partnerskaps- och samarbetsavtal eller associeringsavtal. Även initiativ på regional nivå kommer att beaktas i lämplig utsträckning.

Tillnärmningen av lagstiftning kommer att fortsätta med utgångspunkt i gemensamt fastställda prioriteringar. Den kommer att vara inriktad på de mest relevanta delarna av gemenskapens regelverk när det gäller att främja handel och ekonomisk integration. Hänsyn kommer att tas till partnerlandets ekonomiska struktur och till vilken grad dess lagstiftning redan är harmoniserad med EU:s lagstiftning. Både partnerskaps- och samarbetsavtalen och associeringsavtalen innehåller bestämmelser avseende tillnärmning av lagstiftning på många områden.

Den europeiska grannskapspolitiken innebär också en större marknadsöppning i enlighet med Världshandelsorganisationens principer. Inom ramen för Barcelonaprocessen har det fattats beslut om ett frihandelsområde för varor och en asymmetrisk liberalisering har inletts. Den europeiska grannskapspolitiken kommer att erbjuda metoder och medel för att fördjupa handelsliberaliseringen och den regionala integrationen i överensstämmelse med Europa-Medelhavspartnerskapet. För grannarna i öster kommer det viktigaste också i fortsättningsvis vara ett fullständigt genomförande av de handelsrelaterade bestämmelserna i partnerskaps- och samarbetsavtalen, anslutning till Världshandelsorganisationen (gäller Ukraina) eller

fullständigt genomförande av avtalet om anslutning till Världshandelsorganisationen (gäller Moldavien) samt fortsatt ekonomisk reform. Därefter kan en djupare integrering av handelsförbindelserna och de ekonomiska förbindelserna, i enlighet med vad som fastställs i partnerskaps- och samarbetsavtalen, tas under övervägande.

Handlingsplanerna kommer att innehålla konkreta steg för att de möjligheter som dessa ramar ger skall kunna utnyttjas till fullo. Dessa steg kommer att anpassas till varje partnerlands behov, kapacitet och prioriteringar i den ekonomiska politiken. De åtgärder som diskuteras nedan kommer att införas gradvis, beroende på förutsättningarna i varje partnerland.

När det gäller varor bör åtgärder vidtas för att förbättra det administrativa samarbetet och för att säkerställa att de icke-tariffära handelshindren gradvis avskaffas och lämplig infrastruktur utvecklas. Industriprodukters rörlighet kan underlättas genom tillnärmning till unionens lagar och regleringsstrukturer. Detta arbete kan kompletteras genom ingående av avtal om bedömning av överensstämmelse och godtagande av industriprodukter mellan gemenskapen och enskilda partnerländer på grundval av erfarenheterna från det nuvarande initiativet inriktat på grannländer i Medelhavsområdet. Tillnärmning av lagstiftningen på tullområdet, jämte förbättrad kapacitet och modernisering, bland annat datorisering, kommer också att bidra till att underlätta för handeln. När det gäller partnerländerna i Medelhavsområdet ligger dessa åtgärder i linje med rekommendationerna från rådets möte i Palermo. Åtgärder för att bekämpa bedrägerier på tullområdet, upprätta ett riskbaserat system för tullkontroll och säkerställa varors säkerhet kommer också att ingå i handlingsplanerna.

När det gäller jordbruksprodukter kommer tillnärmning till EU:s bestämmelser avseende sanitära och fytosanitära kontroller i hög grad att öka den ömsesidiga handeln mellan partnerländerna och EU. Informationsutbyte och nära samarbete i internationella organisationer ansvariga för kontroll av djur- och växtsjukdomar och förbättrade sanitära villkor för att skydda konsumenter är prioriterade områden. De flesta länderna måste förbättra den offentliga förvaltningens förmåga att se till att livsmedelssäkerheten håller en nivå som gör det möjligt för länderna att få tillträde till EU:s marknad.

För att frihandel med tjänster med och mellan partnerländerna skall kunna införas krävs ytterligare tillnärmning av lagstiftningen på områden såsom bolagsrätt, redovisningsregler och revisionsregler. Heltäckande tillsynsregler och effektiva och oberoende tillsynsorgan är särskilt viktigt när det gäller finansiella tjänster. För nyföretagandet och främjandet av investeringar är det av avgörande betydelse att dessa länder ser till att företag kan vara verksamma på lika villkor. Tillsammans med de ovannämnda åtgärderna bör tillträde till de europeiska finansiella marknaderna i längden bidra till ökad stabilitet på partnerländernas finansiella marknader och till att deras allmänna ekonomiska resultat förbättras. Genom fortsatt liberalisering av kapitalrörelserna kommer nya möjligheter att skapas.

Målet att förbättra investeringsklimatet, bland annat genom att se till att dessa länders rättsregler är tydliga, förutsebara och enkla, kommer att bidra till att underlätta och öka investeringarna i bägge riktning. Icke-diskriminerande behandling av investerare är av grundläggande betydelse i denna process. Åtgärder för en utbyggd systematisk dialog omfattande alla investeringsrelaterade frågor samt samråd med intressenterna kommer att vara avgörande för att förbättra det bilaterala investeringsklimatet och minska de administrativa hindren för utveckling av näringsverksamhet. Ett bättre fungerande rättsväsende kommer också att bidra till att investeringsklimatet förbättras.

Konvergens när det gäller lagstiftning på centrala handelsrelaterade områden kommer att ge ekonomiska fördelar både genom reformer i partnerländerna och genom ett förbättrat investeringsklimat. I synnerhet kommer ett högre effektivt skydd för immateriella och industriella rättigheter och ett effektivt hävdande av sådana rättigheter, jämte konvergens är det gäller reglerna för offentlig upphandling samt förbättrat marknadstillträde på detta område, sannolikt att få betydande effekter på den ekonomiska utvecklingen och investeringsnivåerna. Åtgärder skulle också kunna vidtas för att harmonisera de statistiska systemen och öka deras tillförlitlighet.

Dessutom bör partnerländerna uppmuntras att se till att konkurrens upprätthålls, genom att inrätta oberoende konkurrensmyndigheter som förses med tillräckliga befogenheter och tillräckliga resurser. Bland annat personal med erforderlig utbildning. För att partnerländerna skall kunna ta del av den inre marknaden kommer det så småningom att bli nödvändigt att tillvägagångssätt och definitioner i större utsträckning blir jämförbara och att lagstiftning på området konkurrensbegränsande avtal och missbruk av dominerade ställning och området statligt stöd tillnärmas. Sådana åtgärder kommer också att vara till fördel för de inhemska marknaderna och underlätta handeln.

Åtgärder för ett modernare och tydligare skattesystem, bland annat genom ökad samstämmighet med Europeiska unionens uppförandekod för företagsbeskattning, i enlighet med Världshandelsorganisationens krav, och godkännande av avtal för att undvika dubbelbeskattning skulle förbättra företagsklimatet. Förstärkta skatteförvaltningar och förbättrat samarbete mellan dessa förvaltningar skulle också kunna förbättra marknadsekonomins funktion.

Rättsliga och inrikes frågor

Europeiska grannskapspolitiken syftar till att undvika att det uppstår nya skiljelinjer vid den utvidgade unionens gränser. Både unionen och dess partnerländer har intresse av att förbättra myndigheters och andra offentliga organs effektivitet för att säkerställa att den offentliga förvaltningen är effektiv och håller hög standard. Partnerländerna ställs inför ökade problem på området rättsliga och inrikes frågor, såsom migrationstryck från tredjeländer, människohandel och terrorism. Samarbete på dessa områden ligger i båda parter intresse. Vilka prioriteringar som fastställs i varje handlingsplan kommer att bero på vilka områden som är viktigast för partnerlandet i fråga och för EU.

Gränskontroll kommer troligen att prioriteras i alla handlingsplaner, eftersom det endast är genom samarbete som EU och dess grannländer kan hantera gemensamma gränser mer effektivt i syfte att underlätta laglig trafik. Handlingsplanerna bör således innehålla åtgärder för att förbättra gränskontrollens effektivitet, såsom stöd till att inrätta och utbilda professionella icke-militära gränskontrollanter och åtgärder för att göra resedokument säkrare. Målet bör vara att underlätta för personer att röra sig över gränserna samtidigt som hög säkerhet upprätthålls.

Rådet behandlar för närvarande dessutom ett förslag från kommissionen rörande inrättande av en ordning för lokal gränstrafik som om den antas kommer att göra det möjligt för personer bosatta i gränsområden att bevara traditionella kontakter utan allt för stora administrativa hinder. Europeiska unionen kan också komma att överväga möjligheten att göra det enklare att få visum. Om en part förenklar förfarandet måste detta åtföljas av effektiva åtgärder av den andra parten.

Bland prioriteringarna i handlingsplanerna kan vidare ingå samarbete när det gäller migration, asyl, viseringsregler, åtgärder för att bekämpa terrorism, organiserad brottslighet, narkotika- och vapensmuggling, penningtvätt och finansiell och ekonomisk brottslighet. Handlingsplanerna kommer att innehålla konkreta åtgärder för att stärka rättsväsendet och öka samarbetet mellan polis- och rättsväsende, bland annat på familjerättens område, samt samarbetet med EU-organ som Europol och Eurojust. Relevanta internationella avtal måste ratificeras och tillämpas. Handlingsplanerna bör avspegla unionens intresse av att ingå återtagandeavtal med partnerländerna.

Bättre förbindelser mellan EU:s och grannländernas infrastruktur

Energi

Ett av det viktigaste inslagen i den europeiska grannskapspolitiken är att stärka vårt strategiska partnerskap på energiområdet med grannländerna. Häri ingår tryggad energiförsörjning och säker energi. Europeiska unionen är världens största energiimportör (olja och gas) och näst största energiförbrukare och omges av världens viktigaste olje- och naturgasreserver. (Ryssland, kaspiska bäckenet, Mellanöstern och Nordafrika). Enligt dagens beräkningar kommer unionen i allt större utsträckning att vara beroende av import, dess nuvarande importberoende på 50 % väntas stiga till 70 % 2030. Grannländerna spelar en avgörande roll för tryggad energiförsörjning i EU. Många länder strävar efter förbättrat tillträde till EU:s energimarknad, antingen som nuvarande eller som framtida leverantörer (till exempel Ryssland, Algeriet, Egypten, Libyen) eller som transitländer (Ukraina, Vitryssland, Marocko, Tunisien). Länderna i Sydkaukasien är också viktiga i detta sammanhang som nya energileverantörer till EU från den kaspiska regionen och Centralasien. Bättre förbindelser mellan EU:s och dess partnerländers energinät och rättslig och regleringsmässig konvergens är således något som är viktigt för båda parterna. Dessutom ger ökat energisamarbete möjligheter för företag både i EU och partnerländerna och kan också bidra till socioekonomisk utveckling och miljöförbättringar.

Handlingsplanerna kommer att innehålla konkreta åtgärder för att öka dialogen och samarbetet kring energi och främja en fortsatt gradvis ökad konvergens när det gäller energipolitik och de rättsliga och regleringsmässiga förutsättningarna. Åtgärderna kommer att omfatta strategier för att främja ökad energieffektivitet och energibesparingar, användning av förnybar energi och samarbete när det gäller energiteknik, som till exempel ren kolteknik. Möjligheterna för partnerländerna att delta i programmet Intelligent energi och att gradvis involveras i EU:s regleringssed och tillsynsorgan (t.ex. forumet för europeisk gas- och energitillsyn) kommer att undersökas.

Bättre nät och sammankoppling av näten kommer att bli nödvändigt för att trygga en säker och tillförlitlig energiförsörjning och för att öppna den inre marknaden för energi för partnerländerna. Handlingsplanerna kommer att bygga på befintliga bilaterala eller regionala initiativ, såsom energidialogen mellan EU och Ryssland, det Tacis-finansierade programmet Inogate som avser kaspiska bäckenet (olje- och gasledningar), energisamarbete inom ramen för EU-Medelhavspartnerskapet (i synnerhet inrättandet av en gemensam marknad för el för EU-Maghreb, som skulle kunna kompletteras av en gasmarknad, och de överenskomna energinäten för EU-Medelhavsområdet), förstärkt samarbete på energiområdet mellan Israel och den palestinska myndigheten, förstärkt samarbete på gasområdet i Mashrekregionen (allt inom ramen för samarbetet mellan EU och Medelhavsområdet) liksom Moldaviens observatörsstatus i initiativet för en regional elmarknad i sydöstra Europa.

Transport

För att åstadkomma mer handel och turism mellan unionen och dess grannländer krävs effektiva, multimodala och hållbara transportsystem. Partnerländerna kommer att kunna dra full nytta av närmare förbindelser och förbättrat marknadstillträde endast om deras transportsektorer kan hantera dagens komplexa transportflöden.

Operativa ändringar avseende transportsektorns struktur (t.ex. införande av konkurrens för hamntjänster och luftfart, moderna regelverk, effektivare landsvägstransporter, driftskompatibla järnvägssystem etc.) kan få betydande effekter när det gäller transporteffektiviteten. En annan viktig uppgift är att öka kontakterna med partnerländerna i frågor på luftfartområdet i syfte att öppna marknaderna och samarbeta i säkerhetsfrågor. Handlingsplanerna kommer att innehålla särskilda bestämmelser när det gäller att ta itu med dessa frågor.

Det är nödvändigt att de nät för fysisk transport som kopplar samman unionen med grannländerna förbättras. Med tanke på de kostnader det rör sig om är det av avgörande betydelse med nära samordning i samband med utarbetandet av investeringsplaner för dessa nät. Befintliga initiativ såsom Pan-European Transport Network Concept, ett flertal paneuropeiska transportkonferenser och kommissionens förslag från juni 2003 rörande ett gemensamt transportnät i EU och Medelhavsområdet är en bra grund att bygga vidare på. Europeiska investeringsbankens ekonomiska stöd till projekt kommer att vara betydande och i huvudsak avse åtgärder på medellång sikt vilka överenskommit i handlingsplanerna. De konkreta behoven kommer att undersökas från fall till fall.

Handlingsplanerna kommer också att innehålla särskilda bestämmelser när det gäller att ta itu med transportnätets och transporttjänsternas sårbarhet för terroristattacker. Ökad säkerhet för luft- och sjötransport kommer att prioriteras.

Miljö

Miljöföreningar respekterar inte gränser och därför är det bäst att angripa dem genom en blandning av nationella, regionala och internationella åtgärder. Ökat miljöskydd kommer att vara till fördel för befolkning och företag i både unionen och partnerländerna. Det kan bidra till att förhindra konflikter om knappa resurser, till exempel vatten. Även om fördelarna med förbättrad miljövård är tydliga innebär det faktum att miljövård ofta utgör en betydande ekonomisk börda på kort och medellång sikt för både offentliga och privata aktörer ett problem som måste beaktas i samband med planering och finansiering.

Handlingsplanerna kommer att främja god miljöförvaltning i partnerländerna för att förhindra miljöförstöring och föroreningar, skydda människors hälsa och uppnå en mer rationell användning av naturresurser. Prioriteringar kommer att fastställas för viktiga områden såsom vattenkvalitet, avfallshantering, luftföroreningar och kampen mot ökenspridning. Det regionala samarbetet mellan partnerländerna måste stärkas ytterligare och ratificering och tillämpning av internationella avtal främjas.

Informationssamhället

Informations- och kommunikationsteknik är särskilt viktigt för utvecklingen av moderna ekonomier och samhällen. Det är därför absolut nödvändigt att stödja partnerländernas ansträngningar för att dra nytta av informationssamhället och därmed undvika en teknikklyfta.

I flera partnerländer i södra Medelhavsområdet håller informationssamhället redan på att utvecklas, i synnerhet i de länder där avregleringen av marknaden för mobiltelefoni har kommit långt.

Handlingsplanerna kommer att utgå från att det finns ett samband mellan lyckade reformer av politiken och resultaten i olika sektorer och kommer därför att främja åtgärder såsom institutionellt särskiljande av lagstiftande funktioner från verkställande funktioner och t.ex. uppmuntra inrättandet av oberoende tillsynsmyndigheter. Grannskapspolitiken kommer också att vara inriktad på att stödja regeringar som är villiga att främja att etablerade operatörer bedriver sin verksamhet på kommersiella grunder. I samband med reformen av sektorn är sådana steg som att öppna marknaden för fast telefoni och för avancerade tjänster, till exempel Internet, liksom att bevilja ytterligare GSM-licenser och avreglera mervärdestjänster viktiga för utvecklingen av informationssamhället. I handlingsplanerna kommer åtgärder att fastställas som kan främja ny teknik och elektroniska kommunikationstjänster som kan användas av företag, offentliga organ och allmänheten.

Forskning och utveckling

Att ge partnerländerna tillträde till det europeiska området för forskningsverksamhet är en utmaning för sjätte ramprogrammet för Europeiska gemenskapens verksamhet inom området forskning, teknisk utveckling och demonstration och ett sätt att integrera grannländernas forskningskretsar i denna verksamhet. Länderna deltar redan i verksamheten på prioriterade områden, såsom biovetenskap, energi, transport, miljö, informationssamhällets teknik, livsmedelssäkerhet och samhällsfrågor i ett kunskapsbaserat samhälle, och i de särskilda åtgärderna för internationellt samarbete inriktat på dessa länders behov och möjligheter på regional nivå.

För att öka dessa länders deltagande i gemenskapens aktiviteter på området forskning, teknisk utveckling och demonstration och för att förbättra deras nationella forskningssystem bidrag till ekonomisk tillväxt och social välfärd måste åtgärder för förbättrad strukturell och institutionell kapacitet stödjas. Dessa åtgärder kommer att fastställas och genomföras genom handlingsplanerna.

Mellanfolkliga kontakter, program och byråer

Ett effektivt sätt att uppnå de viktigaste målen i den europeiska grannskapspolitiken är att sammanföra unionens invånare och dess grannar, att öka den ömsesidiga förståelsen för varandras kultur, historia, attityder och värderingar samt att undanröja snedvridna uppfattningar. Jämte kontakter mellan offentliga organ eller företag kommer den europeiska grannskapspolitiken därför att främja kontakter på kultur- och utbildningsområdet och mer allmänna samhälleliga band mellan unionen och dess grannländer.

Utveckling av de mänskliga resurserna är avgörande för att uppnå mål såsom ökad konkurrenskraft, social integration och aktivt medborgarskap. Man måste genast gripa sig an bristerna när det gäller utvecklingen av kunskapsamhället för att kunna ta itu med utvecklingsproblem i vissa partnerländer, särskilt i Medelhavsområdet, vilket framgår av slutsatserna i rapporten om den mänskliga utvecklingen i arabvärlden (Arab Human Development Report) 2003.

Den europeiska grannskapspolitiken är också inriktad på att främja åtgärder på folkhälsoområdet i syfte att förbättra befolkningens allmänna hälsoläge och ta itu med vissa särskilda frågor såsom smittsamma sjukdomar.

Inom ramen för den europeiska grannskapspolitiken förutses också möjligheten att gradvis öppna vissa gemenskapsprogram för grannländerna på grundval av ömsesidiga intressen och tillgängliga medel. Det gäller bland annat på områdena utbildning, yrkesutbildning och ungdomsfrågor, forskning, miljö, kultur och audiovisuell politik. Programmet Ungdom, som redan främjar mellanfolkliga kontakter och samarbete mellan det civila samhällets aktörer när det gäller ungdomsfrågor, bör förstärkas. Programmen Tempus och Erasmus Mundus erbjuder möjligheter att stärka kontakterna mellan studenter och lärare. I handlingsplanerna kommer det att anges vilka konkreta möjligheter partnerländerna har att delta i programmen.

Eftersom deltagande i program utformade för medlemsstaterna kan innebära praktiska problem för tredjeländer bör det också undersökas om det är möjligt att inrätta speciella program som är inriktade på att tillgodose partnerländernas behov. Kommissionen har till exempel föreslagit att inrätta ”Tempus Plus”, ett speciellt program inriktat på utbildningsbehov i de länder som omfattas av den europeiska grannskapspolitiken¹². Det krävs reform och modernisering av utbildningssystemen för att partnerländerna skall bli ekonomiskt konkurrenskraftiga och uppleva social och politisk stabilitet. Tempus Plus skulle i detta hänseende kunna spela en viktig roll.

Flera partnerländer har visat intresse för att delta, eventuellt som observatörer, i vissa gemenskapsforum för samarbete eller regelgivning. Med hänsyn till den rättsliga och administrativa situationen i respektive land kommer det i handlingsplanerna att anges olika möjligheter för detta.

REGIONALT SAMARBETE

Så som beskrivits ovan kommer tillämpningen av den europeiska grannskapspolitiken att skilja sig åt för olika partnerländer. Trots det är det viktigt att stödja närmare samarbete både över EU:s yttre gränser och EU:s grannländer sinsemellan – i synnerhet mellan de som ligger geografiskt nära varandra. I detta sammanhang måste man komma ihåg att förutsättningarna skiljer sig åt mellan olika delar av EU:s grannskap, liksom även att förbindelserna mellan EU och dessa har varierat.

EU-stöd till regionalt samarbete i öster och söder och till konkreta projekt som genomförs i dessa regioner kommer att beviljas från befintliga EU-program (Taxis, Meda, Phare) eller deras efterföljare, grannskapsprogram och, i framtiden, från det europeiska grannskapsinstrumentet.

Regionalt samarbete längs EU:s östra gränser

Ett utökat regionalt samarbete längs EU:s östra gränser kommer att ge betydande fördelar. Rysslands deltagande som partner i regionalt samarbete, med utgångspunkt i gemensamma intressen och gemensam vilja, bör uppmuntras.

¹² Meddelande från kommissionen – Europeiska unionens nya utbildningsprogram efter 2006, KOM(2004) 156 slutlig, 9.3.2004.

Initiativen bör vara inriktade på frågor av gemensamt intresse som kan vinna på ett multilateralt agerande. Så som har framkommit av erfarenheterna i andra geografiska sammanhang (bland annat det område som omfattas av den nordliga dimensionen) kan regionala forum i många fall ge ett betydande mervärde till bilaterala ansträngningar. Prioriterade samsamarbetsområden är bland annat följande:

- Förstärkt samarbete beträffande ekonomi, näringsliv, sysselsättning och socialpolitik, handel och infrastruktur, inbegripet införande av europeiska och internationella normer, faktisk tillämpning av Världshandelsorganisationens normer och regler samt stöd till små och medelstora företag i syfte att främja hållbar socioekonomisk utveckling i länderna i regionen, bland annat fattigdomsminskning och kamp mot social utslagning. Gemensamma infrastruktur- och säkerhetsprojekt av regional betydelse inom energi och transport (inbegripet gränsövergångar) bör också betraktas som högt prioriterade områden.
- Miljö, kärnsäkerhet och naturresurser. Många miljöproblem är av gränsöverskridande karaktär och man kan därför bäst ta itu med dem på regional nivå. Vatten- och luftföroreningar, hanteringen av använt kärnbränsle och en gradvis harmonisering av miljönormer och miljölagstiftning är endast några av de områden på vilka det regionala samarbetet bör vara inriktat på kort och medellång sikt.
- Rättsliga och inrikes frågor och i synnerhet regionalt samarbete beträffande gränskontroll, migration och asyl, kampen mot organiserad brottlighet, människohandel, olaglig invandring, terrorism, penningtvätt och droger liksom polissamarbete och straffrättsligt samarbete. Regionalt samarbete och upprättande av nätverk i sådana frågor skulle kunna bygga vidare på de erfarenheter som erhållits bland annat inom ramen för den så kallade Söderköpingsprocessen i vilken Vitryssland, Moldavien och Ukraina och, på EU:s sida, Estland, Lettland, Litauen, Polen, Rumänien, Slovakien och Sverige och Ungern ingår.
- Mellanfolkliga frågor, bland annat utveckling av det civila samhället, aktiviteter på medieområdet och utbyten mellan journalister, främjande av gott styre och respekt för de mänskliga rättigheterna, utbyten inom olika yrkessektorer, mellan akademiker och mellan ungdomar, besöksprogram, samarbete på områdena utbildning, vetenskap och kultur, partnersamverkan mellan lokala och regionala myndigheter liksom mellan det civila samhällets organisationer. Folkhälsofrågor och insatser för att effektivt ta itu med spridningen av smittsamma sjukdomar såsom hiv/aids och tuberkulos måste ägnas vederbörlig uppmärksamhet.

Europarådet, Östersjörådet, Centraleuropeiska initiativet (CEI), Organisationen för ekonomiskt samarbete i Svartahavsområdet (BSEC) och stabilitetspakten har en viktig roll att spela, tillsammans med "Euroregioner" och gränsöverskridande samarbete på lokal nivå.

Euroregionerna omfattar konkret samarbete mellan regionala och lokala myndigheter på båda sidor om gränsen som på sikt kan leda till betydande och effektiva förbindelser över gränserna. De kan verka för gemensamma intressen och således stärka det civila samhället och den lokala demokratin samt medföra fördelar för den lokala ekonomin.

Europeiska unionen strävar inte efter att inrätta nya organ eller organisationer utan snarare att stödja befintliga instanser och uppmuntra deras fortsatta utveckling. Vikten av lokalt ansvar är en av de mest relevanta lärdomarna som kan dras från den nordliga dimensionen.

Medelhavsområdet

Det regionala och subregionala samarbetet inom ramen för den europeiska grannskapspolitiken kommer att grunda sig på Europa-Medelhavspartnerskapets regelverk genom att helt och hållet integrera en skräddarsydd strategi anpassad till varje land eller grupp av länder.

Europa-Medelhavspartnerskapet omfattar två huvuddelar vilka kompletterar varandra: en bilateral och en regional del.

Den regionala delen bygger på de riktlinjer och slutsatser som fattas vid utrikesministrarnas möten inom ramen för Europa-Medelhavspartnerskapet samt vid möten på ministernivå inom områden såsom handel, ekonomi och finanser, energi, industri och miljö. Den stöds av Medaprogrammet genom de nationella vägledande programmen för varje partnerland och de regionala vägledande programmen.

Kommissionen kommer att fortsätta att främja partnerskapets regionala dimension genom betydande ekonomisk stöd. I linje med de politiska riktlinjer som fastställdes vid ministermötena inom ramen för Europa-Medelhavspartnerskapet i Valencia och Neapel bör det strategiska prioriteringarna för det regionala samarbetet i Medelhavsområdet vara följande: syd-syd-integration, subregionalt samarbete och harmonisering av lagar och föreskrifter. De områden som eventuellt kan komma ifråga för ytterligare subregionalt samarbete kommer att fastställas i de bilaterala handlingsplanerna. Dessa kommer också att grunda sig på ministermötena och kan omfatta reformer av rättsväsendet, mediernas oberoende, yttrandefrihet eller främjande av lika möjligheter för kvinnor. Förslag till sådant samarbete kommer att utarbetas med utgångspunkt i gemensamma mål som fastställs i handlingsplanerna och kan lämnas in antingen av två eller flera grannländer eller av en grupp av länder som önskar gå längre inom ett visst politikområde.

Det regionala och subregionala samarbetet kommer att utgå från bilaterala handlingsplaner som grunda sig också på resultatet från ministermötena inom ramen för Europa-Medelhavspartnerskapet. Åtgärderna kan utföras på regional nivå men även i form av gränsöverskridande samarbete mellan två eller flera grannländer eller som samarbete mellan länder som inte har någon gemensam gräns men som har ett gemensamt intresseområde. Samarbetet skulle kunna omfatta följande prioriterade områden:

Projekt för att koppla samman infrastruktur: Stöd kan ges till planering av nät i syfte att underlätta handel och tillträde till EU:s marknad. Det kan till exempel röra sig om nya gasnät och projekt för att koppla samman Nordafrika och Europa liksom sammankoppling av elnät och samarbete mellan Marocko, Algeriet och Tunisien; en gasledning från Egypten genom Jordanien, Libanon och Syrien till Turkiet och EU; sammankopplingar av elnät mellan Israel och de palestinska områdena; utarbetande av en plan för subregionala intermodala transportnät i Maghreblanderna och Mellanöstern, inbegripet sammankopplingar mellan järnvägs- och väginfrastruktur och sjötransport; förbättringar vid gränsövergångar och av förbindelserna mellan hamnar och inlandet. Dessutom kan stöd tillhandahållas för säkerhetsprojekt.

Miljö: Parterna kan samarbeta i miljöpolitiska frågor och vidta åtgärder för att ta itu med särskilda problem som företrädesvis bör behandlas på regional eller subregional nivå, såsom havsföreningar, förvaltning av vattenresurser och minskning av avfallsmängder samt ökenspridning.

Rättsliga och inrikes frågor: Det är viktigt att förbättra gränskontrollen, inbegripet vid korta överfarter sjövägen; samarbete mellan rättsvårdande organ; samarbete i kampen mot organiserad brottslighet och gränsöverskridande brottslighet och när det gäller frågor på privaträttens område; samarbete i kampen mot olaglig invandring och hanteringen av den lagliga invandringen och tillämpning av migrationsplaner (till exempel med de tre centrala Maghreb-länderna, Libyen och Egypten); samarbete i kampen mot narkotikahandel, minskning av tillgången till narkotika och genomförande av nationella strategier mot narkotika; samarbete mellan grannländer för effektiv kontroll av gränser av specialiserad och utbildad personal; rättsligt och polisiärt samarbete.

Handel, konvergens när det gäller regelverk samt socioekonomisk utveckling: Samarbetet bör främja regional ekonomisk integration mellan grannländer eller mellan länder som önskar samarbeta närmare i ekonomiska frågor i syfte att fullborda frihandelsområdet mellan Europa och Medelhavsområdet och verka för de mest utvecklade ländernas gradvisa deltagande i EU:s inre marknad. Regional handel och regionala investeringar bör uppmuntras genom gemensamma ursprungsregler, avreglering av tjänster, ökad tillnärmning av regelverk och instrument för att förenkla handelsprocedurer samt genom ytterligare stöd till Agadirprocessen. Handlingsplanerna bör också uppmuntra till förhandlingar om frihandelsavtal, både vad det gäller varor och tjänster, Medelhavsländerna sinsemellan. Konvergens mellan partnerländerna när det gäller deras regelverk bör i detta sammanhang också uppmuntras. Metoder för hållbar utveckling samt utarbetande av miljölagstiftning och av strategier på miljöområdet bör ingå. Dialogen beträffande sysselsättning och socialpolitik bör byggas ut i syfte att fastställa de viktigaste utmaningarna och verka för politiska åtgärder för att hantera dessa. Ett samarbete när det gäller normer, veterinära frågor, folkhälsa och livsmedelssäkerhet skulle kunna äga rum för att bana väg för framtida förhandlingar om avreglering av jordbruket. Relevanta frågor, såsom att bekämpa smittsamma sjukdomar, skulle komma att behandlas på subregional nivå.

Mellanfolkliga projekt kommer att uppmuntras. Syftet är att främja initiativ från det civila samhället till stöd för de mänskliga rättigheterna och demokratisering, stödja ungdomsorganisationer och uppmuntra till interkulturell dialog genom utbildnings- och ungdomsutbyten samt att främja humankapitalets rörlighet och tydlighet när det gäller kvalifikationer.

STÖD TILL DEN EUROPEISKA GRANSKAPSPOLITIKEN

Befintligt ekonomiskt stöd till länder som omfattas av grannskapspolitiken

Under de senaste åren har EU tillhandahållit betydande ekonomiskt stöd till de länder som omfattas av den europeiska grannskapspolitiken. Bistånd till Ryssland och de västra nya oberoende staterna tillhandahålls i huvudsak genom Tacisprogrammet och till Medelhavsländerna genom Medaprogrammet. Det bistånd som förmedlades via dessa instrument uppgick under åren 2002–2003 till 3 716,1 miljoner euro (i bilagan återfinns en översikt per land). Genom det *Europeiska initiativet för demokrati och mänskliga rättigheter*, som syftar till att främja principerna om frihet, demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna samt rättsstatsprincipen i tredjeländer tillhandahålls finansiering till dessa åtgärder framför allt i partnerskap med icke-statliga och internationella organisationer. Mellan 2000 och 2003 har 19,3 miljoner euro avsatts till projekt i Ryssland och de västra oberoende staterna och 41,4 miljoner euro till projekt i Medelhavsländerna.

Europeiska investeringsbanken (EIB) har tillhandahållit lån till Medelhavsländerna (3 445 miljoner euro under perioden 2000–2003). Sedan 2002 har låneverksamheten, med ekonomiskt stöd från EU, utvidgats till att omfatta en resurs för partnerskap mellan EU och Medelhavsområdet inriktad på den privata sektorn. Inom ramen för den nordliga dimensionen har det sedan 2001 varit möjligt att ge Ryssland lån genom ett särskilt mandat, med ett totalt tak på 100 miljoner euro, till miljöprojekt i nordvästra Ryssland.

Makroekonomiskt stöd har tillhandahållits tredjeländer med exceptionella behov när det gäller finansiering av betalningsbalansen. Bland de länder som omfattas av den europeiska grannskapspolitiken godkändes under 2002 insatser i Ukraina (110 miljoner euro) och Moldavien (15 miljoner euro), men medlen har ännu inte betalats ut.

Under perioden 2000–2003 har Europeiska unionen också tillhandahållit dels 277 miljoner euro i humanitärt bistånd till länder som omfattas av den europeiska grannskapspolitiken och som ställts inför en nödsituation, dels 103,5 miljoner i livsmedelsbistånd.

Koppling mellan befintliga instrument och grannskapspolitiken

Ambitionerna i den europeiska grannskapspolitiken kan inte förverkligas utan tillräckligt ekonomiskt och tekniskt stöd. Detta återspeglas i kommissionens förslag till kommande budgetplan¹³, som ger grannskapspolitiken hög prioritet. Kommissionen har föreslagit att en ny uppsättning av harmoniserade instrument genom vilka stödet till tredjeländer, inbegripet de länder som för närvarande omfattas av programmen Tacis och Meda, skall kanaliseras. Dessa instrument kommer att utformas så att de stöder genomförandet av den europeiska grannskapspolitiken och tillräckliga ekonomiska medel kommer att avsättas till detta.

Tanken på ett europeiskt grannskapsinstrument fördes första gången fram i kommissionens meddelande från mars 2003 och utvecklades vidare i meddelandet från juli 2003 ”På väg mot ett nytt grannskapsinstrument”¹⁴. Med tanke på de många rättsliga och budgetmässiga frågor som måste lösas angavs i meddelandet en strategi i två faser. I enlighet med denna strategi har grannskapsprogram som bygger på en förstärkt samordning mellan befintliga instrument införts för perioden 2004–2006. Efter 2006 kommer ett nytt grannskapsinstrument att inrättas.

Efter offentliggörandet av meddelandet från juli 2003 fastställdes vilka resurser från de befintliga finansiella instrumenten som skulle avsättas till grannskapsprogrammen. Inom ramen för instrumenten för externt bistånd uppgår det sammanlagda beloppet för perioden 2004–2006 till 255 miljoner euro (75 miljoner euro från Tacis, 90 miljoner euro från Phare, 45 miljoner euro från Cards och 45 miljoner euro från Meda). Inom ramen för Interregprogrammet kommer ungefär 700 miljoner att tillhandahållas till motsvarande inre gränser i EU.

Förordningen om gränsöverskridande samarbete inom ramen för Phareprogrammet ändrades i oktober 2003 så att också Rumäniens och Bulgariens yttre gränser omfattas. Tacis vägledande program för gränsöverskridande samarbete, som omfattar gränserna mellan den utvidgade unionen och Ryssland, Ukraina, Vitryssland och Moldavien, antogs av kommissionen i november 2003. Arbetet med att harmonisera förfarandena kommer att avslutas inom kort. Programplaneringen har kommit långt när det gäller alla gränser som omfattas och torde

¹³ KOM(2004) 101, 11.2.2004 ”Bygga en gemensam framtid – Politiska utmaningar och budgetmedel i ett utvidgat EU 2007–2013”.

¹⁴ KOM(2003) 393, 1.7.2003.

komma att vara slutförd senast i juni 2004. Gemensamma förvaltningsstrukturer har skapats och den första förslagsinfordran kommer att inledas i juli 2004.

Fram till 2007 kommer programmen Tacis och Meda att vara de viktigaste instrumenten för ekonomisk stöd till partnerländerna. De kommer att tillhandahålla stöd till den europeiska grannskapspolitiken och i synnerhet till genomförandet av handlingsplanerna. De berörda nationella vägledande programmen för 2005–2006 anpassas för att återspegla prioriteringarna i den europeiska grannskapspolitiken. Institutionsuppbyggnad kommer att ägnas särskild uppmärksamhet. Partnersamverkan och tekniskt stöd enligt den metod som EU:s byrå för tekniskt bistånd och informationsutbyte (Taiex) tillämpar kommer att utvidgas till att även omfatta partnerländerna.

Regionalt och gränsöverskridande samarbete kommer även fortsättningsvis att erhålla riktat stöd från gemenskapen. Genom det regionala vägledande programmet inom ramen för Meda och Tacis för 2005–2006 tillhandahålls stöd till den europeiska grannskapspolitikens regionala dimension.

Från 2007 kommer det nya europeiska grannskapsinstrumentet att stödja gränsöverskridande samarbete och regionala samarbetsprojekt i vilka både EU-medlemsstater och partnerländer deltar. Dessutom kommer det instrument för ekonomiskt samarbete och utveckling som föreslås i kommissionens meddelande rörande nästa budgetplan att vara inriktat på både regionalt och gränsöverskridande samarbete mellan partnerländer.

Europeiska utvecklingsbankens utlåningskapacitet har också förstärkts. I november 2003 i samband med halvtidsöversynen av Europeiska utvecklingsbankens mandat för utlåning till tredje land samtyckte rådet till kommissionens förslag att öka utlåningstaket för Medelhavsländerna med 2 180 miljoner euro. Det beslutades dessutom om en utvidgning på vissa villkor av Europeiska investeringsbankens utlåningsmandat till att omfatta Ryssland och de västra nya oberoende staterna. Utvidgningen kommer att göra det möjligt för Europeiska investeringsbanken att fatta beslut om lån på upp till 500 miljoner euro fram till slutet av 2006 utan någon sektoriell begränsning. Den rättsliga grunden för genomförandet av beslutet är under utarbetande. Samråd pågår med Europeiska investeringsbanken för att se till att behovet av att stödja de länder som omfattas av den europeiska grannskapspolitiken återspeglas på tillfredsställande sätt i nästa omgång utlåningsmandat.

Europeiska grannskapspolitiken i allmänhet och handlingsplanerna i synnerhet kommer att tillhandahålla en vägledande ram för andra ekonomiska stödinstrument. När EU i framtiden förhandlar med de partnerländer som omfattas av den europeiska grannskapspolitiken om makroekonomiska stödinsatser och andra insatser för att nå makroekonomiska mål bör enligt kommissionens mening villkoren stödja sig på handlingsplanernas ekonomiska prioriteringar och åtgärder så att man därigenom ser till att den sortens stöd utgör ytterligare ett incitament till politiska och ekonomiska reformer.

Programplaneringen för europeiska initiativet för demokrati och mänskliga rättigheter kommer också att stämma överens med grannskapspolitikens mål, eftersom det från det initiativet utgår stöd till det civila samhället på områden som demokrati, rättsstatsprincipen, mänskliga rättigheter och grundläggande friheter. Det pågår arbete för att se över möjligheterna till stöd på regional grund från 2005.

Det pågår också samråd med Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling och andra internationella finansiella instrument för att se till att programmen samordnas bättre.

Europeiska granskapsinstrumentet

I sitt förslag till budgetplan för 2007–2013 anger kommissionen det nya europeiska granskapsinstrumentet som ett av de sex finansiella instrument som bör användas på området yttre förbindelser efter 2006.

Det europeiska granskapsinstrumentet kommer att komplettera stöd som tillhandahålls inom ramen för befintliga finansiella instrument eller deras efterföljare och kommer särskilt att vara inriktat på gränsöverskridande samarbete och därmed sammanhängande verksamhet. Kommissionen har för avsikt att lägga fram ett utkast till förordning som en del av sitt förslagspaket avseende finansiella instrument som kommer att användas under den period som omfattas av nästa budgetplan.

I meddelandet från juli 2003 anges följande tre alternativ som bör beaktas i samband med utformningen av det nya granskapsinstrumentet:

- A Att bredda innehållet och utvidga den geografiska räckvidden för ett existerande samarbetsinstrument.
- B Att skapa en enda ny förordning som reglerar ett granskapsinstrument genom vilket verksamhet både inom och utanför EU finansieras.
- C Att ytterligare fokusera på koordinering av befintliga instrument.

Efter att ha gått igenom alternativen har kommissionen dragit slutsatsen att alternativ A inte skulle ligga helt i linje med målet att ha ett finansiellt instrument som förenar utrikespolitiska mål och ekonomisk och social sammanhållning. Den drog också slutsatsen att det finns en gräns för hur långt samordningen av olika finansiella instrument kan gå (alternativ C).

Alternativ B är därför det alternativ som bäst motsvarar egenskaperna hos det instrument som föreslagits och det skulle göra det möjligt att få till stånd ett effektivt genomförande och få bukt med befintliga samordningsproblem. Även om det europeiska granskapsinstrumentet täcker både interna och externa åtgärder föreslår kommissionen dessutom att ett enda budgetkapitel skall användas och att hela beloppet för instrumentet hämtas från kapitlen om sammanhållning och yttre förbindelser i den föreslagna nya budgetplanen. Det kommer att finnas en enda förvaltningsmekanism och en enda uppsättning förfaranden för instrumentet.

Den rättsliga grunden

Det finns inga relevanta rättsliga prejudikat för ett instrument med ett dubbelt mandat som omfattar både yttre förbindelser och ekonomisk och social sammanhållning inom EU och som skall verka på lika grund på båda sidor av EU:s yttre gräns. Enligt kommissionens mening kan artikel 181a i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen lämpligen utgöra rättslig grund för det nya granskapsinstrumentet, eftersom detta kommer att vara ett viktigt redskap för EU:s politik gentemot grannländerna. Eftersom denna artikel gäller samarbete med tredjeland bör den tillåta finansiering av åtgärder som är gemensamma till sin natur och omfattar mottagare både i medlemsstaterna och i partnerländerna. Det är de stödberättigade områdena, oberoende av om de ligger inom eller utanför unionens gränser, som kommer att få ta del av de vinster som dessa åtgärder kommer att resultera i. Instrumentet kommer att bygga på de principer som används för befintliga gränsöverskridande program, såsom partnerskap, flerårig programplanering och medfinansiering.

Geografisk räckvidd

På grundval av meddelandet från juli 2003 kommer det europeiska grannskapsinstrumentet att omfatta alla gränser mellan EU:s medlemsstater å ena sidan och länder som omfattas av den europeiska grannskapspolitiken å andra sidan. Det kommer också att stödja gränsöverskridande samarbete som har stödmottagare i minst ett medlemsland och ett partnerland och ersätta befintliga interna och externa gränsöverskridande program i de regioner i medlemsstaterna och partnerländerna som gränsar till EU:s framtida yttre gräns.

Med tanke på att det europeiska grannskapsinstrumentet kommer att vara ett instrument som är särskilt anpassat till de speciella förutsättningar som råder för samarbete över EU:s yttre gränser, kan en utvidgning av dess geografiska räckvidd till kandidatländer och länder som ännu inte är kandidatländer komma att övervägas i samband med att den berörda förordningen utarbetas.

De viktigaste delarna i det nya grannskapsinstrumentet

Det europeiska grannskapsinstrumentet kommer att grunda sig på de erfarenheter som vunnits i samband med inrättandet av grannskapsprogrammen för perioden 2004–2006. Det kommer att vara inriktat på följande fyra nyckelområden som anges i meddelandet från juli 2003:

- Att främja hållbar utveckling i områden på båda sidor av gemensamma gränser.
- Att samverka genom gemensamma åtgärder för att bemöta gemensamma utmaningar på områden som miljö, folkhälsa samt förebyggande och bekämpande av organiserad brottslighet.
- Att säkerställa effektiva och säkra gränser genom gemensamma åtgärder.
- Att främja lokala, mellanfolkliga ("people-to-people") verksamheter över gränserna.

Inom denna ram är det viktigt att se till att partnerländernas prioriteringar beaktas i tillräckligt stor utsträckning i en anda av partnerskap. Detta är särskilt viktigt för Medelhavsregionen där man i samband med fastställandet av prioriteringar måste beakta den strategiska ram som fastställts inom ramen för associeringsavtalen och genom ministermötena inom ramen för Europa-Medelhavspartnerskapet, som är en del av Barcelonaprocessen.

För detta ändamål kommer det europeiska grannskapsinstrumentet att finansiera gemensamma projekt som föreslagits av och är till förmån för partner både i EU:s medlemsstater och i partnerländerna. Det kommer som sådant att komplettera externa och interna finansiella instrument som enbart kan användas på en sida av unionens gränser.

Det europeiska grannskapsinstrumentet kommer att tillhandahålla två olika finansieringsmekanismer.

Den första kommer att stödja gränsöverskridande samarbete. Alla berörda land- och havsgränser kan komma i fråga för stöd¹⁵. Programmen kommer framför allt att vara bilaterala även om multilaterala program kan upprättas, i synnerhet i de områden där avståndet över havet och andra faktorer inte möjliggör effektivt bilateralt gränsöverskridande samarbete. Fleråriga program kommer att upprättas för enskilda gränser eller för grupper av gränser och kommer att utformas av berörda parter i mottagarländerna på båda sidor om gränsen. Kommissionen kommer att delegera förvaltningen till ett förvaltningsorgan som verkar inom ramen för ett system för gemensam förvaltning eller något annat lämpligt system. Projekturval och programgenomförande kommer att ske med hjälp av gemensamma strukturer som omfattar nationella, regionala och lokala myndigheter i EU:s medlemsstater och i partnerländerna.

Genom den andra finansieringsmekanismen kommer ett mer flexibelt stöd att tillhandahållas för ett bredare gränsöverskridande samarbete i vilket mottagare från både EU:s medlemsstater och partnerländerna ingår. Samarbetet kommer framför allt att inriktas på särskilda områden som kommer att anges i förordningen med utgångspunkt i de gemensamma utmaningar som fastställts inom områden som miljö, integrering i energi-, telekommunikations- och transportnät, folkhälsa och förebyggande och bekämpning av organiserad brottslighet. Kommissionen kommer också att kunna ange, välja ut och föreslå för finansiering projekt som är särskilt tekniskt eller politiskt viktiga. EU-medlemsstaternas hela territorium och berörda delar av partnerländernas territorium kommer att kunna komma i fråga för stöd. Programplaneringen kommer att centraliseras till kommissionen. Genomförandet kommer också att centraliseras, men indirekt förvaltning, genom delegering till externa organ såsom till exempel genomförandeorgan, kan komma att övervägas.

Budget

Kommissionen har för avsikt att föreslå en betydande ökning av de årliga belopp som skall avsättas till instrumentet i jämförelse med de som avsattes till granskapsprogrammen under perioden 2004–2006.

Det kommer i ett senare skede att fattas beslut om hur finansieringen skall fördelas på de två olika mekanismerna, med hänsyn till den relativa vikten av de två sorternas samarbete, de olika gränsernas särskilda kännetecken, det önskvärda i att uppnå en lämplig avvägning i fördelningen av medlen mellan de olika geografiska områden som omfattas och behovet av att begränsa de direkta insatserna från kommissionen när det gäller genomförande och förvaltning. För att avlägsna hinder för medlens utnyttjande och belöna goda resultat kommer åtgärder att vidtas för att göra det möjligt att omfördela medel mellan och inom finansieringsmekanismerna och mellan program och projekt.

Anslagen inom ramen för den första finansieringsmekanismen kommer, med utgångspunkt i objektiva kriterier, att fastställas per program och omfatta en enda gräns eller en grupp av gränser. I samband med detta kommer hänsyn att tas till gränsernas särskilda kännetecken och mottagarnas förmåga att tillgodogöra sig stödet.

¹⁵ Samarbete inom ramen för den första finansieringsmekanism kommer i normala fall att ske på NUTS III nivå utom i samband med multilaterala marina program då samarbete på NUTS II nivå kommer att tillåtas.

SLUTSATSER

Kommissionen uppmanar rådet att godkänna de riktlinjer som anges i föreliggande meddelande och att formulera slutsatser om hur detta initiativ bör vidareutvecklas, vilket innehåll eventuella handlingsprogram bör ha och för vilka länder handlingsprogrammen bör utarbetas, med beaktande av uppslutningen kring gemensamma värderingar.

Med utgångspunkt i detta kommer kommissionen tillsammans med ordförandeskapet och den höge representanten att ta kontakt med de berörda partnerländerna i syfte att färdigställa handlingsplaner för dem före utgången av juli månad 2004. Medlemsstaterna kommer att erhålla utförlig information avseende hur dessa samråd förlöper.

Kommissionen rekommenderar att berörda associerings- och samarbetsråd skall ombes att godkänna handlingsplanerna.

Övervakningen av att handlingsplanerna efterlevs kommer att ske inom ramen för relevanta associeringsavtals eller partnerskaps- och samarbetsavtals strukturer.

På grundval av bedömningen av resultaten av denna övervakningsprocess och den information som partnerländerna tillhandahållit kommer kommissionen, när det gäller frågor som rör politiskt samarbete och den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken med hjälp av den höge representanten, att inom två år lägga fram en halvtidsöversyn avseende de framsteg som gjorts och att inom tre år från det formella godkännande av varje handlingsplan lägga fram ytterligare en översyn.

Kommissionen rekommenderar att alla beslut rörande vidareutvecklingen av EU:s avtalsförbindelser med varje partnerland skall fattas med beaktande av dessa översyner.

Kommissionen kommer att lämna det förslag som krävs till rådet för inrättandet av det europeiska granskingsinstrument som det hänvisas till i detta meddelande. Fram till dess att detta instrument träder i kraft kommer EU att fortsätta att utarbeta granskingsprogram med partnerländerna inom ramen för befintliga finansiella instrument.

Kommissionen kommer att stödja partnerländers deltagande i regionalt och subregionalt samarbete på grundval av de riktlinjer som anges i detta meddelande.

Bilaga

Stöd inom ramen för Meda och Tacis under perioden 2000–2003 till länder som omfattas av den europeiska grannskapspolitiken

<u>Land</u>	<u>Belopp 2000-2003</u> <u>Miljoner euro</u>
<i>Länder som omfattas av Tacis</i>	
Ryssland	599,6
Ukraina	435,6
Moldavien	46
Vitryssland	10
Program som omfattar flera länder	241
<i>Sammanlagt Tacis</i>	1 332,2
<i>Länder som omfattas av Meda</i>	
Algeriet	181,8
Egypten	194,5
Jordanien	169,4
Libanon	55,7
Marocko	525,3
Syrien	82,7
Tunisien	306,6
Västbanken och Gaza	277,8
Regionala program	590,1
<i>Sammanlagt Meda</i>	2 383,9
<i>Sammanlagt partnerländer som omfattas av den europeiska grannskapspolitiken</i>	3 716,1

Viktigaste ekonomiska indikatorer 2002

Baserat på statistik från Världsbanken

	Vitryssland	Moldavien	Ukraina	Ryssland	Algeriet	Egypten	Israel	Jordani en	Libanon	Libyen	Marocko	Syrien	Tunisien	Georgien*	Armenien*	Azerbajdzjan*
Folkmängd (miljoner)	9,9	4,3	48,7	144,1	31,3	66,4	6,6	5,2	4,4	5,4	29,6	17,0	9,8	5,2	3,1	8,2
Yta (tusen km ²)	207,6	33,9	603,7	17075	2382	1002	21,1	89,2	10,4	1760	446,6	185,2	163,6	69,7	29,8	86,6
BNI (aktuell dollarnotering i miljarder US-dollar)	13,5	1,7	37,9	306,6	53,8	97,6	105,2	9,1	17,7	..	34,7	19,1	19,5	3,4	2,4	5,8
BNI (per capita i PPP i miljoner US-dollar)	5500	1600	4800	8080	5530	3940	19000	4180	4600	..	3730	3470	6440	2270	3230	3010
BNP-tillväxt (% per år)	4,7	7,2	4,8	4,7	4,1	3,0	-0,8	4,9	1,0	-0,2	3,2	2,7	1,7	5,6	12,9	10,6
Inflationstakt enligt KPI genomsnitt per år (%)	42,6	5,2	0,8	15,7	1,4	2,7	0,7	3,5	1,8	-9,8	2,8	3	3,1	5,7	1,2	2,8
Saldo i den offentliga sektorns finanser, exkl. bistånd (i % av BNP)	0,4	-0,9 ¹⁶	0,2	1,4 ¹⁷	0,2	-7,0	-6,4	-10,2	-13,6	3,9	-4,5	-2,8	-3,5	-2,0	-0,5	-0,5
Bytesbalans (i % av BNP)	-2,6	-6,1	7,7	8,6	7,7	0,0	-2,1	4,9	-14,5	-1,2	2,9	7	-3,5	-6,0	-6,6	-12,6
Handel med EU (miljoner euro)	2372	666	9722	78193	22377	9586	22002	2254	3162	12607	13992	6153	13629	500	401	1640
EU:s handelsbalans med landet (miljoner euro)	-646	137	1332	-17264	-6201	3097	4908	1665	2792	-6345	1402	-1959	1539	78	82	-633
Utländska direktinvesteringar, nettoinflöde i rapporterande land (aktuell dollarnotering i miljoner US-dollar)	453 ¹⁸	117	693	48 ¹⁹	1100	647	1600	55,9	257	..	428	225	794,8	165	111	1400

Källa: Världsbanken: www.worldbank.org/data/countrydata/countrydata.html, om inte annat anges.

*Uppgifterna om konsumentprisindex (KPI), bytesbalans och saldo i den offentliga sektorns finanser baserade på uppgifter från Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling EBRD, 2002.

Internationella valutafondens uppskattningar för Libyen.

¹⁶ Saldo i den offentliga sektorns finanser enligt EBRD.

¹⁷ Saldo i den offentliga sektorns finanser enligt EBRD.

¹⁸ EBRD TRU 2004.

¹⁹ EBRD.

VIKTIGA INTERNATIONELLA KONVENTIONER: AKTUELLT RATIFIKATIONS LÄGE

	<i>Vitryssland</i>	<i>Moldavien</i>	<i>Ukraina</i>	<i>Ryssland</i>	<i>Algeriet</i>	<i>Egypten</i>	<i>Israel</i>	<i>Jordanien</i>	<i>Libanon</i>	<i>Libyen</i>	<i>Marocko</i>	<i>Syrien</i>	<i>Tunisien</i>	<i>Armenien</i>	<i>Azerbajdzjan</i>	<i>Georgien</i>
Förenta nationernas viktigaste konventioner om mänskliga rättigheter																
Internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter	1976	1993	1976	1976	1989	1982	1992	1976	1976		1979	1976	1976	1993	1992	1994
Internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter	1976	1993	1976	1976	1989	1982	1992	1976	1976		1979	1976	1976	1993	1992	1994
Fakultativt protokoll till internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter	1992		1991	1992	1989									1993	2002	1994
Andra fakultativa protokollet till den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter															1999	1999
Internationell konvention om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering	1969	1993	1969	1969	1972	1969	1979	1974	1971		1971	1969	1969	1993	1996	1999
Konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor	1981	1994	1981	1981	1996	1981	1991	1992	1997		1993	2003	1985	1993	1995	1994
Fakultativt protokoll till konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor	s2002		s2000	s2001											2001	2002
Konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller	1987	1995	1987	1987	1989	1987	1991	1991	2000		1993		1988	1993	1996	1994

	<i>Vitryssland</i>	<i>Moldavien</i>	<i>Ukraina</i>	<i>Ryssland</i>	<i>Algeriet</i>	<i>Egypten</i>	<i>Israel</i>	<i>Jordanien</i>	<i>Libanon</i>	<i>Libyen</i>	<i>Marocko</i>	<i>Syrien</i>	<i>Tunisien</i>	<i>Armenien</i>	<i>Azerbajdzjan</i>	<i>Georgien</i>
bestraffning																
Fakultativt protokoll till konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning																
Konventionen om barnets rättigheter	1990	1993	1991	1990	1993	1990	1991	1991	1991		1993	1993	1992	1993	1992	1994
Fakultativt protokoll till konventionen om barnets rättigheter vid indragning av barn i väpnade konflikter		s2002	s2000	s2001			s2001	s2000	s2002		2002		2003	s2003	2002	
Fakultativt protokoll till konventionen om barnets rättigheter om handel med barn, barnprostitution och barnpornografi	2002	s2002	2003			2002	s2001	s2000	s2001		2002	2003	2002	s2003	2002	
1951 Konventionen angående flyktingars rättsliga ställning	2001	2002		1993	1963	1981	1954				1956		1957	1993	1993	1999
1967 Protokoll till konventionen angående flyktingars rättsliga ställning	2001	2002		1993	1967	1981	1968				1971		1968	1993	1993	1999
<i>S = undertecknade men inte ratificerade</i>																
Grundläggande ILO-konventioner beträffande centrala arbetsnormer																
Konvention (nr 87) angående föreningsfrihet och skydd för organisationsrätten (1947)	R	R	R	R	R	R	R			R		R	R		R	R

	<i>Vitryssland</i>	<i>Moldavien</i>	<i>Ukraina</i>	<i>Ryssland</i>	<i>Algeriet</i>	<i>Egypten</i>	<i>Israel</i>	<i>Jordanien</i>	<i>Libanon</i>	<i>Libyen</i>	<i>Marocko</i>	<i>Syrien</i>	<i>Tunisien</i>	<i>Armenien</i>	<i>Azerbajdzjan</i>	<i>Georgien</i>
Konvention (nr 98) angående tillämpningen av principerna för organisationsrätten och den kollektiva förhandlingsrätten (1949)	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R
Konvention (nr 29) angående tvångs- eller obligatoriskt arbete (1930)	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R		R	R
Konvention (nr 105) angående avskaffande av tvångsarbete (1957)	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R		R	R
Konvention (nr 138) ang. minimiålder för tillträde till arbete (1973)	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R		R	R
Konvention (nr 182) om de värsta formerna av barnarbete (1999)	R	R	R	R	R	R		R	R	R	R	R	R			R
Konvention (nr 100) ang. lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde (1951)	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R
Konvention (nr 111) ang. diskriminering i fråga om anställning och yrkesutövning (1958)	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R

Europarådets viktigaste konventioner om mänskliga rättigheter																	
Europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna		R	R	R											R	R	R

	<i>Vitryssland</i>	<i>Moldavien</i>	<i>Ukraina</i>	<i>Ryssland</i>	<i>Algeriet</i>	<i>Egypten</i>	<i>Israel</i>	<i>Jordanien</i>	<i>Libanon</i>	<i>Libyen</i>	<i>Marocko</i>	<i>Syrien</i>	<i>Tunisien</i>	<i>Armenien</i>	<i>Azerbajdzjan</i>	<i>Georgien</i>
Protokoll nr 6 till konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna, avseende avskaffande av dödsstraffet		R	R	U										R	R	R
Europeisk konvention till förhindrande av tortyr och omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning		R	R	R										R	R	R
Ramkonvention för skydd av nationella minoriteter		R	R	R										R	R	U
Protokoll nr 13 till konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna, gällande avskaffande av dödsstraffet i alla sammanhang		U	R	IU										IU	IU	R

R = Ratificerad, U = Undertecknad men inte ratificerad, IU = Inte undertecknad

Romstadgan för internationella brottmålsdomstolen																
Undertecknad		08/09/00	20/01/00	13/09/00	28/12/00	26/12/00	31/12/00	07/10/98			08/09/00	29/11/00		01/10/99		18/07/99
Ratificerad								11/04/02								05/09/03
FN:s ramkonvention om klimatförändring																
Konventionen	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R	R
Kyotoprotokollet		R	R	U		U	R	R			R		R	R	R	R
Barcelonakonventionen om skydd för Medelhavet mot förorening																

	<i>Vitryssland</i>	<i>Moldavien</i>	<i>Ukraina</i>	<i>Ryssland</i>	<i>Algeriet</i>	<i>Egypten</i>	<i>Israel</i>	<i>Jordanien</i>	<i>Libanon</i>	<i>Libyen</i>	<i>Marocko</i>	<i>Syrien</i>	<i>Tunisien</i>	<i>Armenien</i>	<i>Azerbajdzjan</i>	<i>Georgien</i>
Konventionen ²⁰	<i>Ej till.</i>	<i>Ej till.</i>	<i>Ej till.</i>	<i>Ej till.</i>	R	R	R	<i>Ej till.</i>	R	R	R	R	R	<i>Ej till.</i>	<i>Ej till.</i>	<i>Ej till.</i>
Protokollen ²¹	<i>Ej till.</i>	<i>Ej till.</i>	<i>Ej till.</i>	<i>Ej till.</i>	R	R	R	<i>Ej till.</i>	R	R	R	R	R	<i>Ej till.</i>	<i>Ej till.</i>	<i>Ej till..</i>

Ej till. = Ej tillämpligt

²⁰ Algeriet, Israel, Libanon, Libyen, Marocko, Syrien med undantag av 1995 års ändringar till konventionen.

²¹ Algeriet, Israel, Libanon, Libyen, Syrien med undantag av protokollet om särskilt skyddade områden, med undantag av det nya protokollet om samarbete vid krissituationer, med undantag av ändringar till protokollet om förebyggande av föroreningen av Medelhavet vid dumpning från fartyg och flygplan, med undantag av ändringar till protokollet om landbaserade källor.

Egypten med undantag av protokollet om särskilt skyddade områden, med undantag av ändringar till protokollet om landbaserade källor.

Marocko med undantag av protokollet om särskilt skyddade områden, med undantag av det nya protokollet om samarbete vid krissituationer.

Tunisien med undantag av det nya protokollet om samarbete vid krissituationer.